

Středoškolská odborná činnost 2007/2008

Obor 17 – Filosofie, politologie a ostatní humanitní a společenskovědní obory

Libanon ve střetu zájmů

Autor:

Jakub El-Ahmadih

Gymnázium Třebíč,

Masarykovo nám. 9/116

674 01 Třebíč

Třída 4.C

Konzultant práce:

PhDr. Pavel Jindra

(Gymnázium Třebíč)

Třebíč, 2007

Kraj Vysočina

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat všem, kdo mi při tvorbě práce pomohli a usnadnili tak její vznik. Poděkování patří v první řadě PhDr. Pavlu Jindrovi za konzultaci práce. Dále pak všem Libanoncům, kteří mi velice ochotně odpovídali na otázky a kteří mi poskytli množství potřebných materiálů. Chtěl bych také poděkovat lidem, kteří udělali této práci korektury.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto soutěžní práci vypracoval samostatně, použil pouze literaturu a informace z internetu uvedené v seznamu použitých pramenů a literatury a názory, které uvádím jako vlastní, nejsou převzaty z jiných publikací.

V Třebíči dne 27. března 2007

Jakub El-Ahmadiéh

0 Obsah

• Úvod	6
1.1 Metodika	8
• Geografické a ekonomické souvislosti	9
2.1 Geografické údaje	9
2.2 Ekonomika	10
2.3 Politický systém	11
• Historie	12
3.1 Libanon v letech 1943 – 1975	12
3.2 Libanonská občanská válka	13
3.2.1 Příčiny války	13
3.2.2 Průběh války do roku 1982	14
3.2.3 Izraelská invaze a další průběh války	17
3.2.4 Prohlubující se společenská krize a konec války	18
3.3 Poválečná léta a proces obnovy Libanonu	19
3.3.1 Situace během let těsně po válce	19
3.3.2 Politická diferenciací libanonské společnosti	20
3.3.3 Válka s Izraelem 2006	22
3.3.4 Důsledky války a prognózy do budoucna	23
• Jednotlivá náboženství a jejich úloha v rámci libanonské společnosti	25
4.1 Muslimové	25
4.2 Maronitští křesťané	29
4.3 Drúzové	31
4.4 Ostatní náboženské skupiny v Libanonu	33
• Zahraniční vlivy na libanonskou politiku	36
5.1 Sýrie	36
5.2 Izrael	39
5.3 Francie	41
• Názory Libanonců	43
• Závěr	51

• Anotace	55
• Poznámky	56
• Seznam použitých pramenů a literatury	57
10.1 Prameny	57
10.2 Literatura	58
10.2.1 <i>Knižní publikace</i>	58
10.2.2 <i>Internetové adresy</i>	58
• Přílohy	59

1 Úvod

Blízký východ je oblastí s nespočetným množstvím větších či menších konfliktů. Specifické místo mezi nimi má bezesporu konflikt, který už desítky let zuří v různých podobách v Libanonu, nebývale kulturně a nábožensky rozmanité zemi. Je to právě velká variabilita různých náboženství a sekt, která dělá libanonský konflikt netradiční a zajímavý. V létě 2006 došlo k ozbrojenému konfliktu mezi Izraelem a libanonským nevládním ozbrojeným hnutím Hizballáh, v návaznosti na tento konflikt zmitá Libanonem už téměř dva roky politická krize nebývalých rozměrů. Její rozsah dává vzpomenout na rok 1975, kdy byla tehdejší politická krize vyřešena až o patnáct let později a jen za cenu krvavé občanské války.

Libanonský konflikt je možné vnímat několika způsoby. Kromě samozřejmých neblahých důsledků pro domácí obyvatelstvo můžeme také hovořit o citelném dopadu regionálním a náboženském. Region Blízkého Východu je nábožensky i politicky rozdělen. Jednak zde probíhá neustálá snaha západních mocností předělat celý region k obrazu svému a v druhé řadě zde zuří vnitřní spor muslimsko-muslimský mezi šíity a sunnity. V Libanonu se projevuje jak fakt současné obecné nevraživosti mezi šíity a sunnity, tak skutečnost, že každá ze stran má na zahraniční politiku své země jiný názor.

Práce *Libanon ve střetu zájmů* dokumentuje novodobou libanonskou historii a zabývá se podrobněji jejími přelomovými událostmi, rozebírá také libanonskou zahraniční politiku a vztahy s jeho sousedy. Důležitou částí je pojednání o jednotlivých sektách a náboženstvích. V této části je čtenář nejprve seznámen s obecnou charakteristikou a následně je každé náboženství zasazeno do libanonské problematiky, je vysvětlena jeho úloha v rámci Libanonu. Přestože Libanon obývá velké množství různých sekt, zmiňuje tato práce pouze osm nejdůležitějších, které alespoň v nějaké podobě promlouvají do politického dění. Je také důležité podotknout, že některé malé sekty se v praxi téměř neliší od těch velkých, které jsou zmiňovány. Tuto část jsem se snažil koncipovat tak, aby i nezaujatý čtenář měl možnost nahlédnout do libanonské problematiky, aniž by před tím musel mít nějakou znalost o problému.

V poslední části práce shrnuji názory Libanonců, které jsem pořídil v Libanonu, a to ve dvou vlnách. Nejprve v létě 2006, a poté na přelomu let 2007 a 2008. Chtěl bych zdůraznit, že úkolem této části práce není hodnotit, ale dokumentovat. Jejím cílem je poskytnout čtenáři představu o smýšlení Libanonců. Tyto názory jsou také dobrým doplněním teoretické části a budou jistě zajímavým doplňkem i pro čtenáře, který již o této problematice něco ví.

Přínos práce vidím hlavně v její dokumentační hodnotě. V první řadě se jedná o poměrně velký vzorek názorů lidí z blízkovýchodní země, přičemž struktura vybraných respondentů se snaží kopírovat strukturu libanonské společnosti, aby byla zachována co nejvyšší objektivita. Práce je

také jedním z mála česky psaných dokumentů, který shrnuje libanonskou problematiku včetně historie až do současnosti. Měla by tedy obohatit všechny čtenáře bez ohledu na míru jejich orientace v problému.

Na úvod bych také rád zmínil pojmy, které se v práci vyskytují a mohly by být zdrojem nejasností. Objevují se zde dva pojmy, které je třeba blíže definovat. Pojmem *střet civilizací* rozumíme konfrontaci kulturně nebo nábožensky odlišných komunit. Pokud je psáno s velkým písmenem, je tím myšlena publikace S. P. Huntingtona. Dále se zde vyskytuje pojem *Západ*, což je souhrnné označení pro tzv. euroamerickou civilizaci.

1.1 Metodika

Pro částí práce, které se zabývají historií, jsem využil zahraničních odborných publikací, neboť v češtině se libanonskou problematikou žádná novější publikace nezabývá. Jako stěžejní publikaci o Libanonu jsem použil knihu *Killing Mr. Lebanon: The Assassination of Rafik Hariri and its Impact on the Middle East*, která pojednává o zavraždění libanonského expremiéra, události, která v dlouhodobém horizontu vyvolala současné problémy. Jako teoretickou stať o konfliktu kultur jsem použil publikaci Samuela Paula Huntingtona *Střet civilizací*, a také publikaci Francise Fukuyamy *Konec dějin*. Při práci jsem také čerpal z článků z českých a libanonských novin (*Lidové noviny*, *Dar Al Hayat*).

Údaje pro poslední část práce jsem sbíral v Libanonu ve dvou termínech. Jednotliví respondenti byli příslušníky náboženských skupin křesťanů, muslimů nebo drúzů, přičemž jsem dbal na rozdílnost jejich vzdělání a společenského postavení, aby vzorek obsahoval co nejširší spektrum možných odpovědí. První skupinu názorů jsem posbíral mezi 28. červnem 2006 a 28. červencem 2006. Některé odpovědi byly pořízeny během izraelského bombardování, které začalo 13. července 2006. Celkem jsem oslovil 90 respondentů, přičemž vždy třetina z nich spadala do jedné ze zmíněných náboženských skupin. Jedna třetina respondentů byly ženy. Ve věku do 25 let bylo 24 respondentů, ve věku do 50 let bylo 37 respondentů a 29 respondentů bylo ve věku nad 50 let. Vysokoškolského vzdělání dosáhlo 39 respondentů, 33 respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání a 8 respondentů dosáhlo základního vzdělání. Z 90 respondentů bylo 83 trvale žijících v Libanonu, zbylých 7 žije mimo Libanon.

Druhou skupinu názorů jsem posbíral mezi 26. prosincem 2007 a 2. lednem 2008. Celkem jsem oslovil 75 respondentů, přičemž vždy třetina z nich spadala do jedné ze zmíněných náboženských skupin. Asi jedna čtvrtina respondentů byly ženy. Ve věku do 25 let bylo 29 respondentů, ve věku do 50 let bylo 42 respondentů a 4 respondenti byli ve věku nad 50 let. Vysokoškolského vzdělání dosáhlo 21 respondentů, 40 respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání a 14 respondentů dosáhlo základního vzdělání. Z 75 respondentů byli všichni trvale žijící v Libanonu.

Odpovědi respondentů v první skupině jsem zaznamenával na mp3 přehrávač, neboť jsem chtěl dokumentovat jednotlivé rozhovory. Tyto nahrávky byly ovšem ztraceny během válečných událostí na konci mého pobytu v Libanonu v roce 2006, a proto jsem ostatní rozhovory zaznamenával v psané podobě. Jednotlivé rozhovory probíhaly v arabštině, ale také v angličtině. V práci jsem ovšem nepoužil všechny názory, neboť se vyskytlo pouze malé množství názorových proudů. Pokud se však nějaká odpověď výrazněji odlišovala od ostatních, je v práci zmíněna.

2 Geografické a ekonomické souvislosti

2.1 Geografické údaje

Libanon je stát ležící na východním pobřeží Středozemního moře. Je to malý stát s rozlohou 10 500 km². Žije zde okolo čtyř milionů lidí a podle neoficiálních údajů žije asi pětinasobek Libanonců v emigraci, převážně v USA, Jižní Americe a západní Evropě. Hlavním městem je Bejrút, který byl během občanské války (1975 – 1990) téměř srovnán se zemí a dodnes není úplně obnoven. Oficiální měnou je libanonská libra, ale v bankovním styku i v praxi se více používá americký dolar. Úředním jazykem je arabština a také francouzština.

Libanon sousedí s Izraelem a Sýrií. Hranice s Izraelem se nachází na jihu země a je pečlivě střežena armádami na obou stranách, neboť oba státy jsou stále ve válečném stavu. Syrská hranice pak zaujímá celou východní a severní část. Oblasti v okolí syrských hranic jsou tradiční baštou militantního šíitského hnutí Hizballáh, které je spolu s oficiální armádou jedinou ozbrojenou složkou v zemi.

Libanon je také zvláštní náboženským složením obyvatelstva, které samo o sobě předurčuje politickou nestabilitu země. Příznivým historickým vývojem se na území Libanonu udržela velmi početná komunita maronitských křesťanů a jiných křesťanských sekt. K maronitům se hlásí asi 24% libanonského obyvatelstva. Ke zbývajícím křesťanským sektám, což je například řecká ortodoxní církev, římskokatolická církev nebo protestanté, se hlásí asi 15 % obyvatelstva. Křesťané obývají část země na sever od Bejrútu a přilehlé horské oblasti, část křesťanské komunity je možné nalézt také u hranic s Izraelem. *

Důležitou politickou silou jsou také drúzové, což je sekta řazená k islámu, ale muslimy byla dlouho považována za kacířskou a je tedy s podivem, že se zachovala v tak velkém počtu. Další komunity drúzů se udržely už jen v Sýrii a Izraeli. K drúzům se hlásí asi 7 % Libanonců a v křehkém politickém systému jsou jejich hlasy často důležitým faktorem v rozhodování o osudu země. Drúzové obývají hory na východ od Bejrútu a jejich komunita tedy disponuje strategicky značně důležitým územím. *

Třetí a největší náboženskou komunitou jsou muslimové. V Libanonu mají početné zastoupení šíité i sunnité a jsou to právě jejich spory, které působí současnou politickou nestabilitu Libanonu. Šíité tvoří asi 32 % libanonské populace. Jejich komunita se soustřeďuje převážně na východě země v údolí Bekaa, které tvoří hranici se Sýrií, a také na jihu země. Početná šíitská komunita žije i na sídlištích v jihovýchodním Bejrútu. *

*viz. Příloha 1

*viz. Příloha 1

*viz. Příloha 1

2.2 Ekomomika

Ekonomická situace Libanonu je v současné době značně komplikovaná. Právě probíhající politická krize je velkou ekonomickou zátěží, navíc se ještě zdaleka nepodařilo zacelit ekonomické rány po vleklé občanské válce (1975-1990).

V období před občanskou válkou, převážně pak v druhé polovině šedesátých let, byl Libanon vyhledávanou turistickou destinací a se svým přízviskem Švýcarsko Blízkého východu se řadil mezi nejbohatší státy v oblasti. Prosperity dosahoval Libanon i v zemědělství.

Občanská válka ekonomiku země naprosto ochromila a zastavila veškerý příliv turistů do země. V poválečné době byl navíc Libanon okupován jak Izraelem, tak Sýrií. Izraelská okupace způsobila dlouhodobé zaostávání jižní části Libanonu, Sýřané zase využili svého vlivu a na libanonský trh proudilo syrské zboží, zatímco pro to libanonské nebyl odbyt, přestože bylo levnější a mnohdy i kvalitnější. Obnova infrastruktury a poničených měst navíc donutila Libanon silně se zadlužit. V roce 2000 dosáhl libanonský státní dluh 28 mld. USD.

Po skončení izraelské okupace (2000) a stažení syrských vojsk (2005) se podařilo dosáhnout mírného ekonomického růstu, a to díky příjmům ze znovusevzmáhajícího turismu. Podařilo se snížit nezaměstnanost a ceny věcí denní potřeby klesly téměř na polovinu. Na počátku letní sezóny roku 2006 očekávali ekonomové pětimiliardový příjem z turismu, který reprezentovali převážně turisté z bohatých arabských států, jako jsou například Saudská Arábie, Kuvajt, SAE atd. Válka s Izraelem však sebrala všechn optimismus a naopak způsobila další ekonomické propady.

Současná ekonomická situace v zemi je v pravém slova smyslu žalostná. Problémy způsobené válkou ještě prohlubuje současná politická krize a libanonská ekonomika téměř stojí. To vše má za následek obrovskou nezaměstnanost, která se kolísavě pohybuje mezi 15% a 20%. Potraviny a pohonné hmoty výrazně zdražily. Nutno také podotknout, že v Libanonu je zdravotní péče i školství zpoplatněno a finanční zázemí jednotlivce tedy velmi ovlivňuje to, jak kvalitního vzdělání či zdravotní péče se mu dostane. Nejkritičtější je situace na jihu Libanonu, což je nejchudší oblast. Místní lidé jsou pak svou zoufalou situací hnáni do náručí radikálů, což prohlubuje politickou krizi a uzavírá tento začarovaný kruh.

2.3 Politický systém

Politický systém Libanonu je výsledkem dlouholetého vývoje, který způsobil mimo jiné i patnáctiletou občanskou válku. Úkolem současného politického systému je co nejlépe reflektovat náboženské složení obyvatelstva a zajišťovat tak všem náboženským skupinám dostatečná politická práva v závislosti na jejich početnosti. Již dnes je ale vidět, že současný systém je nedokonalý a že

není schopen reagovat na populační změny, které v Libanonu nastávají, což logicky vede k tomu, že některé skupiny se cítí nedostatečně politicky viditelné. Mnozí politologové se domnívají, že v Libanonu bude fungovat až takový systém, kterému se podaří překonat náboženské dělení a který nebude občany třídít podle náboženské příslušnosti.

Současný politický systém je z velké části produktem *Taaijských dohod* z roku 1989, které oficiálně ukončily občanskou válku. Podle těchto dohod jsou hlavní tři funkce rozděleny mezi křesťany, kterým náleží křeslo prezidenta, sunnitské muslimy, kteří disponují křeslem ministerského předsedy, a šiitské muslimy, kterým náleží funkce předsedy parlamentu.

Taaijské dohody také upravovaly počet křesel, které křesťané a muslimové obsazovali. Dříve byl poměr ve prospěch křesťanské menšiny, nyní se poměr vyrovnal na 64 : 64, přičemž drúzové jsou počítáni mezi muslimy. *

Politické strany se nedělí podle náboženských zájmů, ale spíše podle regionálních a politických zájmů. Po volbách pak každá strana musí dosadit své poslance ve správném náboženském poměru. Navíc, aby mohl být poslanec zvolen, musí získat podporu i od jiných náboženských skupin, než do které náleží. Co se týká názorového politického spektra, můžeme velice zjednodušeně říci, že politické síly se dělí na prozápadní strany, které chtějí Libanon politicky obrátit směrem k EU a USA, a prosyrské strany, které se snaží znovuobnovit vliv Sýrie v zemi.

Poslední parlamentní volby, které se konaly v roce 2005, vyhrál s přehledem prozápadní blok. Po válce s Izraelem a ekonomickém propadu začala jejich politika ztrácet podporu a dnes se podpoře mezi lidmi těší spíše opozice vedená šiitským militantním hnutím Hizballáh.

Funkce prezidenta je v libanonském politickém systému taktéž důležitá. Prezident je volen na šest let parlamentem. Od 24. listopadu 2007 je Libanon bez prezidenta, neboť prezidentu Lahudovi vypršel mandát a v současné politické krizi nenašli strany společného kandidáta, ten potřebuje ke zvolení dvoutřetinovou většinu. Vládu v zemi tedy převzala armáda, ostatní funkce prezidenta převzala vláda a v Libanonu roste strach z další občanské války.

*viz. Příloha 1

3 Historie

3.1 Libanon v letech 1943 – 1975

Samostatný Libanon byl vyhlášen 22. listopadu 1943. Jeho základ byl položen už rozpadem Osmanské říše po první světové válce. V meziválečném období spravovala Libanon a Sýrii Francie. V roce 1926 byla vyhlášena Libanonská republika, která již nebyla součástí Sýrie, ale stále ji spravovala Francie. K definitivnímu vyhlášení samostatnosti došlo v roce 1943 a poslední francouzský voják opustil Libanon po skončení druhé světové války v roce 1946.

Situace v nově vzniklém státě nebyla jednoduchá, neboť na tomto malém území se střetává hned několik náboženských skupin, o kterých by si málokdo troufl tvrdit, že vedle sebe dokáží žít v míru. Křesťané, muslimové a drúzové. Pro udržení míru bylo nezbytné vytvořit takový politický systém, kterým by byla zajištěna práva všech skupin a přitom byl brán ohled i na jejich procentuální zastoupení.

Dohoda zakotvená v ústavě přesně určuje zastoupení jednotlivých náboženských skupin v parlamentu a také mezi ně rozděluje tři hlavní ústavní funkce: prezidenta, předsedu vlády a předsedu parlamentu. Vznikla tak naprosto unikátní parlamentní demokracie, která bez použití totalitních prvků moci dokázala udržet mír mezi jinde na světě znepřátelenými skupinami. Samozřejmě nechceme tvrdit, že mezi jednotlivými náboženstvími v Libanonu nepanovaly politické rozpory. Křesťané dokonce v roce 1936 založili Falangu, což je ozbrojené hnutí, které mělo původně chránit křesťany proti muslimskému nátlaku.

Velkou roli v utváření Libanonu hrálo i kulturní prostředí, prolínání arabské a evropské kultury. Tato symbióza udělala z Libanonu v šedesátých letech jednu z největších turistických velmocí na světě.

Rovnováha byla narušena, když po vzniku státu Izrael uprchlo do Libanonu na 100 000 Palestinců, kteří se usadili převážně na jihu země a výrazně narušili politickou atmosféru v Libanonu. Ve válce proti Izraeli byl navíc Libanon poražen a jen mezinárodní nátlak na Izrael zachránil velkou část jeho území. Palestinci přinesli do Libanonu spory a problémy. Křesťané se jich chtěli zbavit a stavěli se k Izraeli mnohem smířlivěji než muslimové, kteří byli naopak zarytými odpůrci nově vzniklého státu.

Libanon samozřejmě nepřetrhl vztahy se svým bývalým správcem, Francií, což vyústilo v další problémy během Suezské krize. Křesťané francouzský útok na Egypt neodmítali, zatímco muslimové se chtěli připojit ke státům, které vojensky podporovaly Egypt. V roce 1958 muslimové vyhlásili generální stávkou, která byla doprovázena výtržnostmi Palestinců. Křesťanský prezident Camille Chamoun požádal amerického prezidenta Eisenhowera o pomoc. Námořní pěchota USA se začala vylodovat na libanonských plážích a v polovině července 1958 bez problémů obsadila

Bejrút. Až na malé střety nedošlo k žádným násilnostem. Po dohodě se Američané na podzim téhož roku stáhli.

Situace v Libanonu se zlepšila, ale byla stále napjatá, přestože se zástupci náboženských skupin dohodli na zachování neutrality Libanonu v zájmu udržení vnitřního míru. Množily se dílčí spory mezi jednotlivými politickými stranami a frakcemi různých politických skupin. Navenek však Libanon vypadal klidně. Ročně jej navštívily miliony turistů a byl nazýván Švýcarskem Středního východu.

V Šestidenní válce se podařilo Libanonu zachovat neutralitu, válka sem však přivedla další desetitisíce palestinských uprchlíků. Když v roce 1970 do Libanonu přesídlila i OOP, bylo jasné, že libanonská prosperita vezme brzy za své.

Křesťané nebyli dále ochotni tolerovat množství palestinských uprchlíků, protože se jimi cítili ohroženi. Během několika let se spory vyostřily natolik, že vedly k vypuknutí občanské války, která Libanon totálně zdevastovala.

Přestože by se na první pohled mohlo zdát, že tato země je naprosto nedůležitým hráčem v šachové partii Blízkého Východu, není tomu tak. Právě občanská válka přesunula těžiště blízkovýchodního konfliktu do Libanonu a odborníci na mezinárodní politiku se shodují v tom, že vývoj izraelsko-palestinského konfliktu může být přímo závislý na dalším dění v Libanonu.

3.2 Libanonská občanská válka (1975 – 1990)

3.2.1 Příčiny války

Jak už bylo výše zmíněno, příčiny občanské války v Libanonu lze hledat jak v náboženské rozmanitosti země, tak ve střetu politických zájmů mnoha regionálních i světových velmocí. Dopředu je třeba říct, že veškeré politické dění v Libanonu, od počátku jeho existence až dodnes, se dá jen těžko shrnout do několika stránek, neboť vlivů, které toto dění ovlivnily, je mnoho a část z nich není dodnes známa. Hovoříme-li o občanské válce, musíme zdůraznit, že se jednalo o válku převážně politickou, která nebyla doprovázena nijak silnou nenávisť mezi lidovými vrstvami. Válka se omezila na ozbrojené skupiny, které mezi sebou bojovaly o moc a řadové Libanonce užívaly většinou jako rukojmí.

Politický střet, který vyprovokoval válku, byl dlouhodobějšího charakteru a jednotlivé politické skupiny v něm sledovaly spíše zájmy velmocí, které je finančně podporovaly, než zájmy své vlastní. Od vzniku Libanonu panovalo napětí mezi muslimy a křesťany. Křesťané měli podobný problém jako židé v Izraeli. Cítili se nadřazení nevzdělanému muslimskému obyvatelstvu, a proto chtěli mít největší podíl na moci. Dokud tvořili křesťané většinu libanonského obyvatelstva, mohl systém, jenž jim dával hlavní mocenskou pozici, fungovat. Křesťané měli dokonce tajné styky

s izraelskou politickou elitou a údajně přišli i s nápadem odsunutí libanonských muslimů do Sýrie a následným propojením Libanonu a Izraele. Hlavním průkopníkem těchto myšlenek byla křesťanská pravicová ozbrojená organizace Falanga, jež dostala název podle svého vzoru – španělských fašistů. Hlavními představiteli Falangy byli členové vlivné křesťanské rodiny Džamaílů. Falanga se s velkým odporem stavěla proti přítomnosti Palestinců v Libanonu a uvažovala, jak se jich zbavit. Naopak skupiny muslimů, jak šíitů tak sunnitů, palestinskou otázku podporovaly. Další důležitou libanonskou silou byli a jsou drúzové. Snad jediná skupina, která původně nehájila žádné velmoci. Během války se z pragmatických důvodů připojili k OOP, neboť rozbití Libanonu tak, jak jej prezentovali falangisté, nebylo v jejich zájmu. OOP přesídlila do Libanonu v roce 1970, když byla předtím vypovězena z Jordánska. Její příslušníci vytvořili v jižním Libanonu oblasti, kam se neodvážila vstoupit ani libanonská armáda. Falangisté se odmítali se situací smířit a napětí začalo stoupat. Libanonskou pozici navíc ohrožovaly útoky OOP na sousední Izrael, neboť se tak zvyšovalo riziko konfliktu se židovským státem.

3.2.2 Průběh války do roku 1982

S blížícím se rokem 1975 se začalo množit pouliční násilí, demonstrace a střety. Přibývalo mrtvých na obou stranách. Vše vyvrcholilo 13. dubna 1975, kdy neznámý útočník zabil čtyři muže při pokusu o atentát na Pierra Džamaíla. Falanga odpověděla ještě tentýž den o poznání brutálnějším způsobem, když přepadla a vyvraždila autobus převážející palestinské dělníky. Boje se vzápětí přenesly do ulic Bejrútu, který byl ještě nedávno nazýván Paříží Blízkého východu. Všichni si začali uvědomovat, že občanská válka je nevyhnutelná. Pokusy o politické řešení situace selhaly, neboť vůdcové jednotlivých skupin a sekt se nebyli schopni dohodnout, jak postupovat. Nikdo nebyl ochoten ustoupit. Navíc se fakticky rozpadla armáda. Oficiálně sice fungovala, ale rozdělila se na frakce stejným způsobem jako společnost a nebylo ji tedy možno použít jako celek. Kamal Džumblat, drúzský předák a levicově smýšlející politik, se za podpory některých křesťanů a muslimských skupin pokusil izolovat Falangu z politického vlivu a zabránit tak dalším bojům. Pokus ale selhal a začaly se tak tvořit válečné koalice. Přestože je libanonský konflikt často podáván jako válka mezi křesťany a muslimy, je toto tvrzení velice zavádějící. Ve skutečnosti se jednalo o konflikt mezi politickými skupinami, které chtěly zachovat politický status quo, tedy ponechat hlavní moc v rukou křesťanů, a mezi skupinami, které požadovaly politickou změnu, tedy to, aby se na moci podílely všechny náboženské skupiny, a to podle svého zastoupení. Na základě těchto požadavků se utvořily dvě koalice. Převážně konzervativní, odmítající změnu, byla tzv. *Lebanese Front*^{*}, jejíž součástí byla Falanga a další křesťanské skupiny v čele s rodinou Džamaílů.

^{**} *Lebanese Front* bylo pravicově orientované politické uskupení reprezentující zájmy křesťanů.

Na druhé straně stála skupina s názvem Lebanese National Movement**, která spolupracovala s OOP. V jejím vedení stál drúzský politik Kamal Džumblát. Páteř skupiny tvořili drúzové. Paradoxem je, že muslimská většina neměla žádnou vlastní politickou iniciativu. Někteří muslimové sympatizovali s OOP, jiní se později přidali do řad syrských sympatizantů.

Obecně se dá říci, že se očekávalo poměrně hladké vítězství křesťanských milic, které byly podporovány z Izraele a z Evropy, neboť na druhé straně stála neorganizovaná a špatně vyzbrojená armáda. Očekávání se nepotvrdilo a na konci roku 1975 se v podstatě nic nezměnilo. Neschopnost vlády diplomaticky vyřešit situaci způsobila rozšíření bojů po celé zemi. Docházelo k četným masakrům civilního obyvatelstva. V roce 1976 se v konfliktu začala výrazněji angažovat Sýrie. Její diplomatické úsilí bylo ale komplikováno křesťanskými protimuslimskými akcemi v Bejrútu a okolí. Protože se Sýrie nehodlala smířit s rozložením sil v Libanonu, kde se jí ani jedna bojující strana příliš politicky nezamlouvala, rozhodla se pro radikální krok. V květnu 1976 vstoupila syrská armáda do Libanonu, kde paradoxně zaútočila proti silám levicově orientovaného hnutí Lebanese National Movement. Důvodem tohoto kroku byla pravděpodobně silná protisyrská rétorika předáka organizace Džumbláta. Syřané však narazili na nečekaně tuhý odpor a jejich ztráty byly obrovské, neboť v horách obývaných drúzy se jejich těžká technika stávala spíše přítěží než výhodou. Když při bojích o vesnici Sawfar, kterou bránilo asi 100 obyvatel, ztratili Syřané 18 tanků a na tři stovky vojáků, údajně zvolili při dobývání dalšího strategického bodu velice krutou metodu. Ve strachu ze ztrát techniky byli do útoku posláni nejprve vojáci a až za nimi tanky. Podle pamětníků těchto bojů zahynulo při zmíněném útoku na tisíc syrských vojáků, přičemž proti nim stála necelá stovka partyzánů. Syrský postup vyvolal obrovskou nevoli v řadách arabských států. I přes celoarabský odpor se Sýrie rozhodla definitivně skoncovat se svými libanonskými odpůrci. Do 16. října, kdy se konala mírová konference v Rijádu, byl Lebanese National Movement definitivně poražen. Na následné konferenci Ligy arabských států v Káhiře byla libanonská občanská válka prohlášena za ukončenou. Realita byla ovšem jiná. Bejrút byl rozdělen na křesťanskou a muslimskou část a OOP představovala pro vládu stále nepřekonatelný problém. Zavládl sice dočasný klid, ale vše záviselo jen na tom, zda se vládě podaří udržet svou autoritu. Jejím hlavním úkolem bylo reorganizovat armádu, jejíž většina během války dezertovala. Sýrie stále podporovala převážně křesťanskou vládu. 16. března 1977 byl zavražděn Kamal Džumblat, drúzský předák, který bojoval proti křesťanské falangistické politice a byl zároveň velkým kritikem syrské politiky. Byl také snad jediným politikem, jehož snahy měly vést k zachování Libanonu bez náboženských sporů. Záhy po atentátu se vynořil další problém. Křesťanům se znelíbila přítomnost jejich pomocníka, Sýrie, na jejich území, a tak vzplál další konflikt, během kterého syrské jednotky bombardovaly křesťanské části Bejrútu. To trvalo po celou dobu roku 1978.

* Lebanese National Movement bylo levicově orientované uskupení hájící zájmy drúzů.

V této době v Libanonu také vznikla nová politická situace. Prezidentem se stal křesťan Elias Sarkis. Falanga prohloubila své vztahy s Izraelem, neboť se v jejím vedení ocitl mladý a ambiciózní Bashir Džamaíl, který se vrhl do spolupráce s Arielem Šaronem. Další křesťanskou buňkou, která spolupracovala s Izraelem, byly milice majora Saada Haddada nazývané South Lebanon Army. Sýrie po uzavření izraelsko-egyptského mírového paktu obnovila své vztahy s OOP a v dalším rýsujiícím se konfliktu tak vznikly nové koalice.

V roce 1977 vzplanuly na jihu Libanonu boje mezi Haddadovými milicemi a OOP. Cílem bylo oslabit OOP a zabránit jí v protiizraelských akcích. Chování křesťanských milic však bylo natolik kruté, že způsobilo odchod jedné třetiny obyvatelstva žijících v této oblasti, což znamenalo odchod asi čtvrt miliónu lidí. Sýrie se pokusila vytvořit patnáctikilometrové nárazníkové pásmo, které by ukončilo boje a zároveň by Palestincům zabránilo v útocích na Izrael. Oblast měla hlídat libanonská armáda. Nikdo však nechtěl udělat první krok. Ten nakonec učinil Izrael obávající se rostoucího syrského vlivu v oblasti. Tak se uskutečnila první izraelská invaze do Libanonu. Stalo se tak 11. března 1978. Izraelské jednotky postoupily až k řece Litáni, ale okupace trvala jen tři měsíce, neboť tlak OSN donutil Izraelce ke stažení svých jednotek. Do oblasti byly poslány jednotky OSN označované UNIFIL. Pozice izraelské armády převzaly Haddadovy milice.

Po izraelském stažení se pozice bejrútské vlády stala neudržitelnou. Nejenže nebyla vytvořena vláda národní shody, ale stále častěji docházelo k výměnám předsedů vlád. Vlády padaly jedna za druhou a nebyl nikdo, kdo by zemi zajistil stabilitu. Libanon se rozdělil na dvě fronty. Na jihu se odehrávaly střety mezi Izraelci a OOP, zatímco v Bejrútu a dalších velkých městech se opět množily útoky proti křesťanům i muslimům. Psal se rok 1982. Libanonské bezpečnostní složky se opět zhroutily. Množily se útoky proti zahraničním diplomatům a náboženským vůdcům.

3.2.3 Izraelská invaze a další průběh války

V červnu 1982 začala izraelská armáda uskutečňovat plán operace Mír pro Galileu, jejímž cílem bylo vytlačení OOP z Libanonu. Celá operace počítala s podporou Bashira Džamaíla, izraelského spojence a vůdce Falangy. Hlavní postavou operace Mír pro Galileu se stal Ariel Šaron.

Celá akce byla provázena těžkým bombardováním Bejrútu a dalších měst. Izraelská armáda došla až k Bejrútu. Za podpory Izraele byl prezidentem zvolen Bashir Džamaíl, který byl ovšem krátce po uvedení do úřadu zavražděn. Místo prezidenta převzal Bashirův bratr Amin, který byl v otázce spolupráce s Izraelem zdrženlivější. V reakci na atentát vstoupili Izraelci 15. září do Bejrútu, kde uzavřeli dvě čtvrti, ve kterých se nacházely palestinské uprchlické tábory Sabra a Šatila. Za pomoci Izraelců zde Falangisté zmasakrovali asi tři tisíce palestinských žen, dětí a starců. Přestože masakr podobného typu nebyl v dějinách války ničím neobvyklým, Sabra a Šatila

vstoupily do dějin svou masovostí a také účastí izraelské armády. Za masakr byl přímo odpovědný Ariel Šaron. V nastalé situaci se podařilo dojednat vstup mezinárodních jednotek do Bejrútu. Jednotky složené z vojáků USA, Francie, Itálie a později i Velké Británie působily v Libanonu už několik měsíců, nyní měly zajistit mír.

Prezidentem byl Amin Džamaíl, který opět změnil politický kurs. Snažil se zbavit syrské i izraelské přítomnosti v Libanonu. Jeho činy byly ovšem silně tendenční. Mnohdy bývá označován za zrádného prezidenta, neboť pod tlakem USA a Izraele udělal mnoho kroků, které Libanon poškodily. Jedním z nich byla tzv. *Dohoda 17. května*, která měla zajistit stažení Izraelců pod podmínkou, že se stáhnou i Syřané. V této dohodě byla ovšem skrytá věta: „*The state of war between Israel and Lebanon has been terminated and no longer exists.*“¹⁾ Tato věta jednoduše znamenala uzavření míru s Izraelem, což bylo pro muslimské skupiny obyvatelstva samozřejmě nepřijatelné. Izraelci se začali stahovat po řeku Litáni. Jejich odchod z regionu Chouf ale obnovil boje mezi křesťanskými a drúzskými milicemi (ty se po krátké odmlce po zavraždění Kamala Džumbláta znovu obnovily). V roce 1984 se začaly stahovat i americké a další evropské jednotky, které byly ochromeny masivními teroristickými útoky v průběhu let 1983 a 1984. V roce 1984 také vláda pod tlakem drúzů a muslimů zrušila *Dohodu 17. května*.

OOP začala z jihu Libanonu pomalu mizet. Její vedení našlo exil v Tunisku. Jižní Libanon obsadil militantní šíitský Hizballáh, což v překladu znamená Boží strana. Toto hnutí vzniklo v roce 1982 jako reakce na izraelskou invazi a jeho cílem bylo přetvořit Libanon v muslimskou republiku podle íránského vzoru a tím ukončit občanskou válku. Jeho dalším úkolem bylo vyhnání Izraelců ze země. Právě bojem proti Izraeli se Hizballáhu podařilo sjednotit rozštěpený šíitský odboj.

3.2.4 *Prohlubující se společenská krize a konec války*

V letech 1984 – 1989 se konflikt ještě vyostřil. Vytvořily se opět nové skupiny, které proti sobě bojovaly. Hlavní roli v tuto chvíli hrála Sýrie podporovaná koalice v čele s hnutím Amal, které zrušilo spojenectví s Hizballáhem, který tvořil další bojový tábor. Protisyrskou silou byla koalice zbylých bojovníků OOP, od které se Sýrie znovu odklonila, a drúzských milicí. Křesťanskou hybnou silou byl generál Michel Aoun, který vedl křesťanské milice sídlící severně od Bejrútu. Tento generál se také stal ministerským předsedou, a to v roce 1987.

V letech 1985 – 1986 se boje soustředily do oblastí uprchlických táborů, kde bojoval prosyrský Amal proti Palestincům. V roce 1987 se boje přenesly do Bejrútu, kde se poprvé výrazněji prosadil Hizballáh. V témže roce vstoupil do vysoké politiky i zmíněný generál Aoun, jedna z nejkontroverznějších postav libanonské politiky vůbec. Bejrút byl rozdělen na dvě části. Každá část měla vlastní vládu. Jednu vojenskou pod vedením Michela Aouna a druhou civilní,

kterou vedl Salím al-Hoss.

V roce 1988 zahájil Auoun to, co sám nazval válkou za nezávislost. Měla vést k vyhnání Syřanů ze země. Jako obvykle se vše zvrhlo v bezuzdné vraždění civilního obyvatelstva a výsledek nebyl žádný.

Je nutné podotknout, že jak se válka blížila ke konci, dalo se už jen těžko odhadovat, kdo s kým bojuje. Místní obyvatelé říkají, že jet tehdy do Bejrútu znamenalo nevrátit se zpět, neboť město bylo rozděleno na stovky frakcí, kde muslimové bojovali s muslimy a křesťané s křesťany. Poslední léta války byla pouze ničením a vražděním, které nikomu nepřineslo žádný užitek. Občanská válka v Libanonu se vyčerpala, blížil se její konec.

V roce 1989 byly podepsány tzv. Táífské dohody, jež měly konečně zastavit probíhající boje. Tyto dohody byly pokrokové v tom smyslu, že měnily předválečný politický systém tak, aby byl výhodnější pro nekřesťanské obyvatelstvo. Bez této změny by pravděpodobně válka nikdy neskončila. Křesťanům se vyšlo vstříc v tom směru, že drúzové byli započítáni mezi muslimy, tudíž nedošlo k dalšímu úbytku křesťanské moci. Dohody také ponechaly velký prostor pro syrskou angažovanost v Libanonu. Nyní vstoupila do hry vojenská vláda Michela Aouna, která Táífské dohody neuznala. Aoun tvrdil, že se mu nelíbí velký podíl Sýrie na moci v Libanonu. Jak se za mnoho let ukázalo, byla to jen záminka k rozpoutání další vlny násilí, tentokrát už jen v Bejrútu a okolí.

Aoun byl podporován režimem Saddáma Husajna, který ale od své podpory začínal upouštět, neboť svou pozornost přesouval směrem ke Kuvajtu. Parlament Aounovi odmítl poslušnost, a tak přišla na řadu poslední operace války, kterou vedla Sýrie. Stovky Aounových stoupenců byly pobity a popraveny, sám generál uprchl do Francie, odkud se vrátil až po syrském stažení v roce 2005. Aoun později s oblibou tvrdil, že Libanon byl prodán Syřanům. Hořkou zajímavostí jistě je, že během současné libanonské krize, která dává vzpomenout na časy občanské války, je Aoun velkým stoupencem prosyrského tábora.

Válka v Libanonu tak definitivně skončila. Během roku 1991 se sice ještě objevily nějaké násilnosti, ale většina ozbrojených skupin (kromě Hizballáhu) byla odzbrojena a bezpečnostní složky začaly plnit své úkoly. Byly uspořádány volby a začal nelehký proces rekonstrukce. Bejrút byl téměř srovnán se zemí. Ekonomika nefungovala. Vše muselo začít znovu. Válka si vyžádala na 150 000 mrtvých, 100 000 trvale postižených a bezpočet raněných. Své domovy opustil téměř jeden milion lidí. Ekonomické ztráty se odhadují na 8 až 12 miliard USD.

3.3 Poválečná léta a proces obnovy Libanonu

3.3.1 *Situace během let těsně po válce*

Vleklá občanská válka sice skončila, ale pozice Libanonu rozhodně nebyla jednoduchá. Území po řeku Litáni okupoval Izrael a zbytek území okupovala Sýrie, která kontrolovala veškeré politické aktivity země. Volby byly manipulovány a jakýkoliv politický odpor proti Sýrii byl nemyslitelný.

V roce 1992 byl zvolen nový parlament a v čele země zasedla vláda Rafika Haririho, kterého lze bez nadsázky označit za největší libanonskou politickou osobnost poválečných let. Hariri svého času patřil mezi deset nejbohatších lidí světa. Bylo tedy jasné, že jeho aktivity budou směřovat k obnovení ekonomického systému a k co nejrychlejší obnově zničeného Libanonu. Důležité byly i Haririho kontakty mezi světovými politiky. Jeho přátelství s Jacquesem Chiracem, kontakty ve vládě USA a styky ve vlivných arabských miliardářských kruzích mu pomáhaly oslabovat vliv Sýrie i Izraele. Obnova Libanonu začala postupovat nebývalým tempem za nemalého přispění Haririho vlastních finančních prostředků. Centrum Bejrútu, které bylo nejponičenější v celé zemi, bylo obnoveno během osmi let, což se může zdát jako dlouhá doba, ale člověk, který viděl Bejrút v poválečných letech, by potvrdil, že vzhledem k tehdejšímu stavu města je to doba až neuvěřitelně krátká.

Vedle Haririho vyrůstala v Libanonu další výrazná politická osobnost. Po válce se do čela militantního šíitského hnutí Hizballáh postavil šejch Hassan Nasralláh. Tento politik změnil program své strany. Upustil od záměru vytvořit v Libanonu muslimskou republiku iránského typu a soustředil se na jiný cíl. Vyhnání Izraelců z Libanonu. Chtěl vytvořit takové podmínky, za kterých donutí Izrael se stáhnout. Množstvím partyzánských akcí na územích okupovaných Izraelem se mu to nakonec podařilo. Hizballáh jako jediná frakční skupina zůstal po válce neodzbrojen a stal se tak výrazným problémem pro bejrútskou vládu. Izraelská armáda začala na jihu zosťřovat své aktivity namířené proti Hizballáhu. Vše vyvrcholilo mezi 11. a 27. dubnem 1996, kdy izraelská armáda podnikla operaci Hrozny hněvu. Na 600 leteckých úderů na území Libanonu si tehdy vyžádalo 170 mrtvých civilistů, ale Hizballáh oslaben nebyl.

V těchto letech se také začíná měnit původní politická orientace jednotlivých skupin. Objevují se první náznaky nespokojenosti se syrskou přítomností v Libanonu, která zemi ekonomicky brzdí. Přestože protisyrská orientace drúzů a křesťanů byla všeobecně známá, nikdo se jí neodvážil oficiálně vyslovit. V roce 1998 vypršel mandát prezidentu Hrawimu a na jeho místo byl ve zmanipulovaných volbách dosazen prosyrský politik Emil Lahoud. V roce 2000 se také vrátil do úřadu ministerského předsedy Rafík Hariri. Podařilo se mu vyjednat stažení izraelských jednotek z Libanonu, což Hizballáh deklaroval jako své velké vítězství. Je pravdou, že Izraelci se stáhli

převážně z důvodu neudržitelnosti situace. Před Libanonci byl už jen jeden úkol. Zbavit se Syřanů. Zároveň se začínal rýsovat další problém. Jih Libanonu byl a stále je velice zaostalou částí, což způsobila izraelská okupace. Žijí zde převážně šíité, kteří jsou na pokraji chudoby, a Hizballáh zde vytvořil silnou členskou základnu a přišel s podobnou sociální činností jako Hamas v Palestině. Nabízí lidem práci, vzdělání a zdravotní péči ve svých vlastních zařízeních. Tito lidé by si jinak nemohli dovolit ani jedno, neboť v Libanonu je vše zpoplatněno a neexistují téměř žádné sociální jistoty. Celá věc je navíc komplikována dvacetiprocentní nezaměstnaností. Hizballáh čerpá své finanční prostředky z Íránu a Sýrie, které podporují jeho protiizraelskou činnost. Přestože se Izrael stáhl z Libanonu zůstává zde ještě jedna sporná oblast nacházející se na Golanských výšinách známá pod názvem farmy Šibáa. Izrael odmítá uznat, že patří Libanonu.

3.3.2 Politická diferenciacie libanonské společnosti

S odchodem izraelských vojsk se začínaly zvedat první nesmělé protesty proti syrské přítomnosti.

Na politickou scénu vstoupil Walid Džumblát, syn zavražděného Kamala Džumbláta. Drúzský předák byl jedním z prvních politiků, kteří otevřeně vystoupili proti ovlivňování libanonské politiky ze syrských kruhů. Napětí, které se začalo stupňovat, vyvrcholilo v roce 2004. Tehdy skončilo volební období prezidenta Lahouda. Sýrie měla ovšem eminentní zájem na tom, aby jeho období bylo prodlouženo zvláštním dekretem parlamentu. Tehdy se poprvé zvedla otevřená kritika proti Sýrii jak ze zahraničí, tak z křesťanských a drúzských kruhů v Libanonu. Premiér Hariri sice formálně prodloužení funkčního období prezidenta přijal, na protest proti němu však na konci roku 2004 odstoupil. Díky politické podpoře USA se začal tvořit silný opoziční blok. Na libanonskou společnost měl ale největší vliv Haririho odchod z vlády. Mezi obyčejnými občany v Libanonu byl Hariri trochu naivně považován za stoprocentně čestného politika, který dělá vše správně. Protisyrské nálady se rozšířily do společnosti. Hariri za svou revoltu záhy zaplatil, 14. února 2005 se stal v ulicích Bejrútu terčem pumového útoku. Exploze zabila 16 lidí a stovku jich zranila. Vyhlobila třímetrový kráter a byla prý slyšet i v horách čtyřicet kilometrů daleko. Ať už vraždil kdokoliv, chtěl si být svým úspěchem jistý. Libanonská společnost ale nepotřebovala žádná vyšetřování. Vrah byl pro všechny předem známý. Sýrie. Vražda také způsobila neuvěřitelnou mezinárodní smůlu. Jacques Chirac, přítel zabitého expremiéra, požádal Sýrii o okamžité stažení z Libanonu. Pod tíhou událostí vypukla v Libanonu tzv. Cedrová revoluce. Drúzové, křesťané a sunnitě pořádali jednu masivní demonstraci za druhou. Mezinárodní pozorovatelé odhadovali účast na jeden milion demonstrantů. To je třetina libanonské populace. Nutno poznamenat, že Hariri nebyl jedinou politickou obětí z řad opozice. Bylo zavražděno více než dvacet opozičních politiků a novinářů. Nikdo z nich ale nedosahoval Haririho významu.

Symbolem Cedrové revoluce se stala Haririho výzva, kterou napsal několik týdnů před svou smrtí:

*„I am inviting you to a new Lebanon in the 21st century,
a democratic, modern prosperous and energized Lebanon.
This can be achieved only if we work together, if we dream
together and if we make the Lebanon of our dream a reality.
Join us! Join Lebanon in the new voyage to a better future.“⁽²⁾*

Pozice Sýrie byla již déle neudržitelná. Mezinárodní tlak vykonal své a 26. dubna 2005 bylo dokončeno stahování syrské armády. Libanon byl po třiceti letech opět svobodný. Do země se vrátil generál Aoun a mnoho politických vězňů dostalo amnestii.

Atentáty na politiky a opoziční novináře ale neustaly. Cedrová revoluce také přinesla jednu velmi negativní skutečnost. Od celé společnosti se oddělili šiíté. Jediná skupina, která nepodporovala stažení syrských vojsk. Hizballáh stále nebyl odzbrojen a už tehdy mnoho lidí tušilo, že jeho arsenál daleko přesahuje možnosti libanonské armády. Chudí šiíté byli nyní na okraji společnost, ale většina Libanonců byla spokojena. Podle prognóz se blížil první ekonomicky úspěšný rok. Infrastruktura byla obnovena, ničivá občanská válka byla zapomenuta.

3.3.3 Válka s Izraelem 2006

V roce 2006 se očekával pětimiliardový příjem z turismu, snížení nezaměstnanosti. Když v červenci začala turistická sezóna, do Libanonu proudily tisíce turistů. Libanon užíval svobody plnými doušky. Pohádková sezóna skončila předčasně, 12. července pronikli bojovníci Hizballáhu na území Izraele a zajali dva izraelské vojáky a několik dalších zabili. Jedna věc byla jasná. Slibná turistická sezóna je zničena. Všichni čekali odpověď, nikdo však tak masivní. O den později začalo izraelské bombardování. Libanonská televize ukazuje jeden zničený most vedle druhého. Izraelci cíleně útočili na infrastrukturu, která byla nedávno obnovena. O den později přišel útok na bejrútské letiště a Libanonem začal obcházet strach. První civilní oběti na sebe nenechaly dlouho čekat. Izrael začal bombardovat jižní předměstí Bejrútu, které je hustě obydleno šiitskými muslimy. Hizballáh odpověděl odpálením raket na severoizraelská města. Válečný konflikt se rozběhl a obě strany se odvolávaly na útoky toho druhého. Situace se vyhrotila poté, co USA daly Izraeli volnou ruku a nevyvíjely téměř žádný tlak na zastavení bojů. Izraelské útoky zesílily a byly méně cílené. Mrtvých civilistů přibývalo. Mezi největší tragedie se zapsal masakr v městě Kana, kde bylo zabito 50 žen a dětí ukrytých ve sklepě domu, jež zasáhla raketa. Hizballáh však izraelskými útoky nebyl nijak oslaben. Po třech týdnech konfliktu byla zničena většina libanonských mostů, obě letiště a stovky

kilometrů silnic, ale Hizballáh tvrdil, že mu Izrael nezpůsobil téměř žádné ztráty. Izraelská armáda se po neúspěchu letecké ofenzivy rozhodla pro vstup na libanonské území. Útok na pohraniční vesnice byl ale neúspěšný. Bojovníci Hizballáhu, kteří znali výborně terén, čekali na Izraelce připraveni v úzkých uličkách měst, kde byla izraelská supermoderní technika nepoužitelná. Jeden z bojovníků, se kterým jsem se setkal, dokonce tvrdil, že jen při jediném útoku padlo několik stovek izraelských vojáků. Ať už to pravda byla nebo nebyla, ztráty na životech vojáků byly velké. Mezinárodní tlak sílil a na půdě OSN se podařilo dojít k dohodě nad rezolucí pro Libanon, která rozšiřovala vojenskou misi UNIFIL, požadovala odzbrojení Hizballáhu a v první řadě nutila k zastavení bojů. Příměří bylo stanoveno na 14. srpna a obě strany jej až překvapivě precizně dodržovaly. V následujících týdnech začaly do země proudit první jednotky UNIFIL a hlavně humanitární pomoc, která se do země díky námořní blokádě nemohla dříve dostat. Libanon měl před sebou další dlouhé období obnovy země. Na libanonské straně zahynulo téměř 1200 civilistů. Útoky Hizballáhu zabily asi 80 Izraelců. Minimálně třetina libanonských obětí byly děti. Izrael použil během bojů zakázané zbraně jako tříštivé a fosforové bomby, ale i přes tato těžká porušení ženevských konvencí nebyl nijak potrestán. Ekonomické ztráty se odhadují na 5 – 7 mld. USD. Izraelské bombardování také způsobilo ekologickou katastrofu, když při bombardování palivových zásobníků vytekly do moře desítky tun ropy.

3.3.4 Důsledky války a prognózy do budoucna

Válka s Izraelem samozřejmě změnila politické ovzduší v zemi. Zatímco před válkou byl Hizballáh nenáviděnou přítěží, nyní se jeho pozice změnila. Je třeba si uvědomit, že brutalita izraelského útoku zapůsobila silně na všechny Libanonce. Libanonská armáda se ve snaze eliminovat důsledky konfliktu nezapojila do bojů, a Hizballáh se tak stal jediným uskupením, které Libanon bránilo proti izraelským útokům. Hizballáh navíc odůvodnil svůj poměrně nesmyslný útok proti izraelským vojákům, který vyvolal konflikt, tím, že Izraelci drží ve svých věznicích stovky Libanonců bez soudu a unesení vojáci měli sloužit jako artikl pro výměnu těchto vězňů. Tento fakt argumentaci Hizballáhu podpořil a strana získala množství přívrženců i na straně křesťanů a drúzů, což je v Libanonu velice nestandardní jev. Nutno podotknout, že civilní oběti popularitě Hizballáhu pomohly, neboť lidské ztráty umocňovaly protiizraelskou nenávist v řadách Libanonců. Hořkost nad způsobeným utrpením zradikalizovala myšlení ve společnosti a válka, podávaná ze strany Izraele jako obranná a jako válka proti Hizballáhu, tak měla opačný efekt. Místo aby Hizballáh oslabila, nevídaným způsobem ho posílila. Po skončení války se navíc Hassan Nasralláh, předák Hizballáhu, omluvil za utrpení způsobené Libanoncům a uznal podíl Hizballáhu na rozpoutání konfliktu. Jako vstřícný krok uvolnil miliony dolarů na obnovu poničeného jižního Libanonu. Válka

oslabila prozápadní bejrútskou vládu vedenou premiérem Fuadem Siniorou, kterého podporují politické strany sdružené okolo syna zavražděného expremiéra Haririho. Po válce tyto skupiny ztratily velké množství svých příznivců. Naopak Hizballáh dokázal své nové politické pozice výborně využít.

„To this enemy we say again: There is no place for you here and there is no life for you among us. Death to Israel!“⁽³⁾

O odzbrojení nechce Hizballáh ani slyšet a sliby o spolupráci s vládou se také záhy rozplynuly. Na konci roku 2006 vystoupili ministři Hizballáhu z vlády a požadují její demisi. Kabinet Fuada Siniora se však považuje za legitimní a odstoupit odmítá. Tentokrát jsou to následovníci Hizballáhu, kteří organizují stávkové demonstrace. Před úřadem vlády dokonce postavili stanové městečko a neodejdou pryč, dokud vláda nepodá demisi. V rozjitřené atmosféře došlo k další politické vraždě. Terčem se stal ministr průmyslu Pierre Džamaíl, jeden z největších odpůrců Sýrie a Hizballáhu. Na konci ledna 2007 vyhlásil Hizballáh generální stávkou, která se zvrhla v pouliční násilnosti a stavění barikád. Po střelbě na vysokých školách byly university uzavřeny a v Bejrútu byl vyhlášen zákaz vycházení. Situace se prozatím uklidnila, neboť armáda dokázala udržet pozice. Všichni se ale bojí, že se bude opakovat rok 1975 a bezpečnostní složky se stejným způsobem rozpadnou. To by znamenalo další občanskou válku, která by tentokrát měla pravděpodobně charakter střetu šíitů a sunnitů, neboť právě mezi těmito skupinami panuje v současné době největší napětí.

Nyní je na místě vysvětlit, kdo je vlastně libanonská vláda a kdo stojí proti ní. Jak už bylo řečeno, vládu vede Fuad Siniora, jehož kabinet je podporován jak Saadem Haririm (syn zavražděného expremiéra), tak drúzským předákem Walidem Džumblátem (syn zavražděného Kamala Džumbláta). Jedná se tedy o koalici drúzů, křesťanů a sunnitských muslimů. Proti vládě stojí prosyrský tábor vedený hnutím Hizballáh a štědře dotovaný ze Sýrie a Íránu. Mezi další strany podporující Hizballáh patří například šíitský Amal nebo politici okolo generála Aouna, který vraždění civilistů na konci občanské války omlouval nenávisť právě k Sýrii.

Další problém, který vyvstal, je vyšetřování vraždy expremiéra Haririho. Siniorova vláda měla velký zájem na tom, aby OSN vytvořila speciální vyšetřovací tým, který by objasnil skutečného strůjce atentátu, což se nakonec také stalo. Zmíněný tým již začal pracovat, ale výsledky ještě nepředložil. Tento uskutečněný scénář se však stal trnem v oku prosyrské opozici, která jako oficiální důvod udává strach z účelového zmanipulování vyšetřování v její neprospěch.

Nejspornějším bodem jsou v současné době prezidentské volby, které měly proběhnout již v létě. Prosyrskému prezidentu Lahúдови vypršel mandát 23. listopadu 2007 a vláda se s prosyrskou

opozicí zatím nebyla schopna dohodnout na společném kandidátovi. Aby byl prezident zvolen, je potřeba shoda dvou třetin poslanců, čehož se bez opozice nepodaří dosáhnout. Mezi navrhovanými kandidáty byl mimo jiné i generál Michel Aoun. Od srpna bylo také spácháno několik atentátů na provládní poslance. Problémem je ale to, že v případě, že je provládní poslanec zabit a konají se náhradní volby na jeho uvolněné křeslo, toto křeslo většinou získá opoziční politik, protože od voleb v roce 2005 se smýšlení Libanonců změnilo. Teoreticky by tedy mohla nastat naprosto absurdní situace, že se opozici podaří získat většinu v parlamentu systematickým vražděním provládních poslanců. Exprezident Lahúd 24. listopadu 2007 odstoupil. Podle ústavy měl předat své pravomoci vládě. Lahúd je ale prosyrský politik, a tudíž současný kabinet neuznává. Učinil tedy nestandardní krok, který odůvodnil snahou o zachování bezpečnosti, a předal své pravomoci armádě. Po jeho odstoupení se také objevil první společný kandidát koalice a opozice, totiž vrchní generál armády Michel Sulejmán, s nímž souhlasila i opozice. Sulejmánově kandidatuře, ale brání ústava, která zakazuje, aby měl prezident nějakou vojenskou hodnost. Na změnu ústavy opozice ale odmítá přistoupit. Libanonský prezident tady nebyl zvolen ani na devátý pokus. Celá situace se navíc zkomplikovala, když byl zavražděn major Francois Hadždž, který měl být Sulejmánovým nástupcem v případě, že by se stal prezidentem.

Jaká je tedy budoucnost Libanonu? A kdo je za celou situaci zodpovědný? Budoucnost Libanonu bude skutečně záviset na tom, zda se armádě podaří situaci udržet. Hizballáh, přestože jeho finanční i zbrojní arzenál je obrovský, nemůže mít ambice pouštět se do bojů s nerozdělenou armádou. Pokud se to nepodaří, válka je pravděpodobně na spadnutí a Libanonci pak čekají jen léta dalšího utrpení a prolévání krve.

Odpověď na druhou otázku je mnohem složitější a pravděpodobně se ani nedá úplně přesně vystihnout. Hlavní zodpovědnost leží z dlouhodobého hlediska na Izraeli, který v regionu představuje trvalou příčinu nestability a který je poměrně solidním argumentem pro extremistické organizace. I jeho brutální zásah v Libanonu v podstatě Hizballáh posílil. Nutno ale podotknout, že útok Hizballáhu na Izrael v době, kdy Libanon čekal ekonomickou prosperitu, byl nesmyslný a z pohledu celého Libanonu netaktický. Svůj účel však splnil. Posílil Hizballáh na domácí politické scéně a v podstatě politicky zlikvidoval protisyrskou koalici v libanonské politice. Sýrie samozřejmě nezapomněla poukázat na fakt, že sotva její jednotky opustily Libanon, hned se objevil další konflikt, a že její jednotky zajišťovaly v Libanonu mír. Množí se tak spekulace, že Hizballáh byl k útoku vyzýván právě Sýrií, již byla trnem v oku nejen libanonská prosperita, ale i fakt potupného odchodu z Libanonu. Ani Hizballáh se v tomto ohledu nechová státotvorně a jeho násilné protivládní protesty působí jen problémy a vyvolávají v zemi nestabilitu. Stejně výtky by se ale daly použít proti prozápadní vládě, která, alespoň podle mého názoru, měla již dávno odstoupit a vypsat nové volby. Předešlo by se tak násilí a ztrátám na životech na obou stranách.

4 Jednotlivá náboženství a jejich úloha v rámci libanonské společnosti

Následující část práce seznámí čtenáře s jednotlivými náboženskými skupinami v Libanonu. Úkolem je nejdříve obecně popsat každé náboženství, jeho filosofii, zvyky a stručnou historii a následně přiblížit jednotlivé komunity přímo v Libanonu. Výsledkem by tak pro čtenáře měla být jak obecná znalost jednotlivých náboženství, tak jejich pozice a politické ambice v rámci Libanonu. Toto povědomí umožní čtenáři lépe porozumět názorům obyvatel Libanonu, na nichž je založena poslední část práce.

4.1 Muslimové

Islám je v současné době z evropského pohledu velice kontroverzním náboženstvím a je nutné si přiznat, že na západě je na něj pohlíženo spíše z té negativní stránky. Islám je také častým předmětem zkreslení a desinterpretací.

Islám je nejmladším z velkých monoteistických náboženství. V současné době ho vyznává asi 1,4 mld. lidí. Základní knihou islámu je korán, který se skládá ze 114 súr, což znamená v překladu obrazy. V praxi se jedná o veršované skladby, které jsou božím sdělením, jež proroku Mohamedovi nadiktoval Bůh prostřednictvím archanděla Gabriela. Korán je často považován za obdobu bible v rámci křesťanství, ale není tomu tak. Pro muslimy má korán daleko větší význam než bible pro křesťany. Za prvé proto, že se údajně jedná o doslovný přepis Mohamedova zjevení, a za druhé proto, že korán představuje jakéhosi průvodce životem správného muslima, jsou v něm obsaženy rady, jak se správně chovat, aby člověk získal boží přízeň. Korán je ovšem poměrně nesourodou knihou, a tak často záleží na jeho výkladu, který je úkolem jednotlivých kněží. Můžeme se tedy setkat jak s výklady liberálními, tak s výklady velice radikálními. Korán také stanovuje pět základních pilířů islámu:

- Vyznání víry – jedná se o formulaci, která značí přísný monoteismus a stanovuje Mohameda jako božního posla. V češtině se tato formulace dá vyjádřit například tímto způsobem: „*Není boha kromě Alláha; Mohamed je Alláhův prorok.*“
- Modlitba pětkrát denně – modlitba se vykonává směrem k Mekce v poledne, odpoledne, za soumraku, v noci a za úsvitu. K těmto modlitbám jsou věřící svoláváni z mešity prostřednictvím muezzina, který stojí na minaretu. Kromě těchto hromadných modliteb existují ještě osobní modlitby, které každý věřící praktikuje podle svého uvážení.
- Almužna (náboženská daň) – jedná se v podstatě o podíl z určitých komodit věnovaný na dobročinné účely. Toto přikazuje korán a slibuje za to Boží přízeň.
- Půst (během Rammadánu) – platí od svítání do soumraku a zakazuje jíst, pít i požívat jakýchkoliv fyzických slastí.

- Pout' do Mekky – alespoň jednou za život musí muslim vykonat pout' na posvátná místa islámu, pokud mu to zdraví a hospodářská situace dovolují. Celá pout' je poměrně složitým ceremoniálem a má pevně daný průběh. Nejznámějším rituálem je asi závěrečné kamenování satana, při kterém je v údolí Mína tradičně ušlapáno či ubyto mnoho poutníků.

Často se můžeme setkat i s šestým pilířem islámu, kterým je Džihád neboli svatá válka. Tento bod je velice kontroverzní, neboť v koránu je tento pojem uveden velice nejasně a svatá válka se tedy dá vyložit jako snaha o duchovní expanzi islámu stejně jako šíření víry mečem. Každopádně tvrzení, že korán vyzývá k vraždění nemuslimů, je jen účelovým zkreslením.

Další známé a důležité dokumenty islámu jsou dva prameny islámského práva sunna a šaría. Sunna vznikla až po Mohamedově smrti, když se ukázalo, že samotný korán jako pramen práva nestáčí, neboť všechna nařízení mají jen formu doporučení a navíc nestanovují žádný trest pro ty, kdo je nedodržují. Vznikla tedy sunna, což jsou sepsané činy a výroky proroka Mohameda, který měl v tomto případě sloužit za vzor jediného správného chování. Jednotlivé výkony a skutky se nazývají hádísy. V dnešní době je sunna považována za velice důležitou část muslimské víry. V minulosti byla naopak podceňována, neboť hádísy byly často falšovány z politických důvodů.

Šaría je již právnickým spisem v pravém slova smyslu. Obsahuje poměrně přesný popis skutků a následných trestů. Vychází samozřejmě z koránu a vypořádává se s mnoha aspekty každodenního, ale i politického či ekonomického života. Ve většině zemí Blízkého Východu funguje systém, ve kterém figurují soudy civilní i soudy náboženské, přičemž ty náboženské se zabývají otázkami manželství, dědictví apod. Írán a Saudská Arábie mají celý právní systém založen na církevních soudech a poměrně striktně šariu dodržují. Některé části islámského práva jsou aplikovány také v Súdánu, Libyi, Afganistánu a některých státech severní Nigerie.

Dějiny islámu začneme jednou opravou obecně špatně zažitého faktu. Většina nemuslimů se domnívá, že zakladatelem islámu je Mohamed. To je ovšem velmi zjednodušená formulace. Muslimové Mohameda považují za posledního proroka a dovršitele skutečného monoteistického náboženství. Pro někoho tedy možná bude překvapivé, že muslimové uznávají jako proroky i Abraháma, Mojžíše a Ježíše. Mohamed je pak již zmíněným dovršitelem. Křesťany a Židy však považuje za odpadlé od pravé víry. Mezi muslimy je Mohamed uznáván jako prorok a je odmítáno jeho božství, protože Bůh je podle islámu věčný a nemohl by tedy zemřít jako Mohamed.

Hovořme tedy o Mohamedovi, kterému podle různých zdrojů bylo v roce 610 asi 40 let. Byl to zcestovalý obchodník, kterému se právě zmíněného roku 610 zjevil v jeskyni nedaleko Mekky archanděl Gabriel a řekl mu, že si ho Bůh vybral jako posledního proroka pro lidstvo. Archanděl mu také nařídil zapamatovat si verše, ze kterých byl potom sepsán korán. Mohamed měl tedy pouze zdokonalit již známé učení judaismu a křesťanství a prvoplánově tedy nevytvářel žádnou konkurenční víru. Pro svou víru získal rychle mnoho stoupců, ale většina ho považovala jen za

lháře, a tak byl roku 622 donucen k útěku z Mekky do Mediny. Tento útek nazývají muslimové hidžra a je počátkem muslimského letopočtu. V Medině se Mohamed stal vůdcem první muslimské komunity, což nakonec vedlo k válečnému konfliktu s Mekkou, ve kterém muslimové nakonec zvítězili. Když Mohamed roku 632 umírá, je již celý arabský poloostrov sjednocen pod novým náboženstvím, jehož expanze pod vedením Mohamedových následovníků dosáhne v 8. stol. až k Pyrenejím.

Islám má pouze dva základní proudy, které se od sebe oddělily záhy po Mohamedově smrti. Právě jejich konflikt je v současné době jedním z nejpalčivějších problémů Blízkého Východu.

Asi 90 % dnešních muslimů tvoří sunnitě. Je to skupina, která uznává sunnu v plném jejím znění. Zjednodušeně řečeno jsou sunnitě skupina, která po Mohamedově smrti uznala za jeho nástupce chálífu Abú Bakra, tedy člověka, který nefiguroval v Mohamedově rodinné linii. Naopak šíité, kteří jsou výraznou menšinou mezi muslimy a dnes mají většinu jen v Íránu, Iráku, Bahrajnu a mezi muslimy také v Libanonu, uznávají jako Mohamedovy dědice pouze osoby v jeho rodové linii počínající Mohamedovým bratrancem Alím. Po Mohamedově smrti šíité tedy jako Mohamedova dědice Abú Bakra neuznali.

Spory mezi šíity a sunnity sahají sice hluboko do historie, my se ale zaměříme až na druhou polovinu 20. století, kdy zvláště na Blízkém východě vyvstalo několik ohnisek sporů, přičemž se zaměříme právě na libanonský problém. První velké ohnisko sunnitsko-šíitského sporu můžeme hledat v Íránu, kde roku 1979 proběhla islámská revoluce a začalo budování teokratického šíitského státu, a v Iráku, kde diktátorský režim Saddáma Husajna upřednostňoval sunnitskou menšinu na úkor šíitské většiny. Husajn pak s podporou USA zahájil vleklou válku s Íránem. Tento konflikt tak postavil pomyslnou hradbu mezi Íránem jakožto šíitskou velmocí a ostatními arabskými státy s podporou USA, jako je Saudská Arábie, Kuvajt, Jordánsko, které jsou převážně sunnitské. Dnes se tedy odehrává diplomatický boj mezi Íránem a Saudskou Arábií, kteří se svým vlivem snaží ovlivňovat jednotlivá ohniska na Blízkém východě. Například palestinský Hamas má podporu Íránu, zatímco konkurenční OOP čerpá podporu ze Saudské Arábie, v Iráku podporuje Saudská Arábie novou proamerickou vládu, zatímco Írán je podezřelý z financování protivládních teroristických organizací a v neposlední řadě Libanon, kde se šíité v čele z Hizballáhem těší velké finanční podpoře z Íránu, ale také Sýrie, zatímco Saudská Arábie podporuje sunnitskou prozápadní vládu.

Muslimové v Libanonu nebyli ovšem vždy nejednotní. Dlouhá léta v Libanonu převažoval spor politický, v němž všichni muslimové stáli na jedné straně, neboť měli zájem na změně politického systému, který je všechny znevýhodňoval oproti křesťanům. Navíc zde důležitou roli hrála otázka palestinských imigrantů, které křesťané odmítali, ale muslimové ne. Válka o přerozdělení politické moci skončila relativním úspěchem muslimů, když se jim podařilo politicky

se srovnat s křesťany. Když se začaly poměry po občanské válce uvolňovat, objevilo se ale množství rozdílů mezi muslimy samotnými.

Šiité žijí na jihu země a jejich sociální situace je velmi neutěšená. Často se mísí s Palestinci, kteří jsou v Libanonu již dlouhá léta považováni za spodinu společnosti. Chudoba a problémy s ní spojené způsobily velkou populační explozi a také zradikalizování tamější komunity, které je ještě umocněno přítomností Palestinců. Navíc zde stále figuruje ozbrojená militantní organizace Hizballáh, která díky penězům načerpaným z Íránu nabízí chudým šiitům pracovní místa, bezplatné vzdělání a bezplatnou zdravotní péči. Pro mnoho lidí je tato podpora čistě existenční otázkou nemluvě o tom, že členství v ozbrojených gardách Hizballáhu přináší mnoho dalších ekonomických výhod. Hizballáh vznikl během občanské války a jeho úkolem bylo zbavit Libanon izraelských okupačních jednotek, což se nakonec také podařilo. Jeho silná protiizraelská rétorika je důvodem tak masové podpory právě z Íránu.

Sunnité jsou v rámci libanonské společnosti vrstvou, která po válce vytvořila reálnou politickou konkurenci pro křesťany. Jejich politické zájmy se ukázaly blízké těm křesťanským, zvláště v období Cedrové revoluce, která po vraždě premiéra Haririho vedla ke stažení syrských vojsk z Libanonu. Sunnité se postupem času přesunuli z rebelující muslimské strany, která volá po politické změně, na stranu, která chce Libanon začlenit do skupiny prozápadních arabských států, a vymanit jej tak z vlivu Sýrie a omezit permanentní izraelské nebezpečí, a vyvést tak Libanon z politické krize. Na tomto přístupu měl hlavní podíl právě premiér Hariri.

Situace je dnes tedy taková, že vláda se snaží prosadit prozápadní změny, zatímco Hizballáh a jeho spojenci chtějí znovuobnovit vliv Sýrie. Zatímco do léta 2006 měla podporu vláda, jejíž pozice se zdála být neotřesitelná, po válce s Izraelem se karta obrátila. Ze společnosti zcela zmizel optimismus způsobený pozitivním ekonomickým vývojem, velké ztráty na lidských životech navíc umocnily protiizraelské nálady a velká část příznivců vlády se po válce přidala na stranu Hizballáhu. Ten navíc svoji pozici vylepšil dalším gestem, když na opravu poničeného jihu, který byl nejvíce postižen, uvolnil několik milionů dolarů z vlastních prostředků. Hizballáh navíc poukázal na fakt, že USA, jejichž podporu se vláda snaží získat, nechaly Izraeli volnou ruku při útocích proti Libanonu. Izrael navíc bombardoval i křesťanská města a vesnice, a tak došlo k tomu, že mnoho křesťanských politických stran vyhlásilo otevřenou podporu Hizballáhu, což je v Libanonu velice nestandardní.

Z dnešního pohledu je to tedy právě střet šiitů a sunnitů, který nejvíce ohrožuje libanonskou stabilitu. Samozřejmě je nutné přihlížet k vlivům ze zahraničí, neboť právě tyto vlivy největším způsobem zasahují do tohoto střetu.

4.2 Maronitští křesťané

V rámci popisu křesťanství se nebudeme zaměřovat na pro člověka žijícího v Evropě notoricky známá fakta o počátcích, dogmatech a prorocích křesťanství. Pro účely této práce se zaměříme na málo známou sektu maronitských křesťanů, kteří tvoří velkou část libanonské společnosti a jejichž víra, zvyky a tradice nejsou pro čtenáře příliš známé.

Podle většiny zdrojů mají maronitští křesťané okolo tří milionů stoupenců, přičemž největší komunita žije právě v Libanonu. Maronité jsou součástí katolické církve a hlavou jejich církve je patriarcha volený biskupy a potvrzovaný papežem, sídlí v libanonském městě Kbele. Kněží nemusí dodržovat celibát, ale mniši v kláštrech ano. Maronitské náboženství vychází z katolické tradice, ale zachovává si vlastní liturgii.

Na konci 5. století byli maronité skupinou učedníků shromážděnou okolo sv. Marona.

V 5. století došlo ke sporu o chalcedonský koncil, což byl čtvrtý ekumenický koncil a je považován jako závazný pro katolickou a pravoslavnou církev, neboť vyhlásil chalkedonské vyznání víry, které vyznává plné lidství a plné božství Ježíše Krista, druhé osoby Nejsvětější Trojice. V tomto sporu se maronité postavili právě za chalcedonské koncilní učení. Ve 12. století po církevním schizmatu obnovili unii s Římem, ale zachovali si vlastní liturgii a některé další zvyky. Během křížových výprav byla maronitská sídla centry křížáckých států. Maronité nebyli příliš zasaženy reformačními vlnami, neboť v 16. století bylo území, které obývali, obsazeno Turky, kteří měli daleko k poměrně velké náboženské toleranci Arabů, jež ovládali tuto oblast před tím. Turci byli fanatičtí vyznavači islámu, ale i přesto se maronitská komunita v libanonských horách udržela. V 16. století byla v Římě také zřízena maronitská kolej. Řím se také snažil podporovat křesťany diplomaticky a zachránit tak jejich komunitu před zničením. V roce 1860 došlo k velkým masakrům křesťanů v Libanonu a v Damašku, které byly vedeny právě Turky. Do této doby se také datují počátky spolupráce libanonských maronitů a evropských velmocí, které svým diplomatickým vlivem křesťany v této silně muslimské oblasti chránily. Začalo tak období, kdy měli křesťané v rámci tamější společnosti velmi speciální postavení, neboť za sebou měli mocnou evropskou ochranu. Celý tento proces vyvrcholil během druhé světové války, kdy se jednalo o samostatnosti Libanonu. Odcházející francouzská správa dohlédla na to, aby měli maronité v nově vzniklém státě hlavní postavení, čímž sice zajistila maronitům bezpečnost, ale zároveň také zadělala na vleklou občanskou válku, ve které křesťané hájili právě práva udělená jim Francouzi.

Maronitská pozice v libanonské společnosti naznačila od vzniku Libanonu výrazných změn. Zatímco na počátku byli poměrně politicky privilegovanou vrstvou, což samozřejmě vycházelo z jejich původního postavení během francouzské mandátní správy, tak po občanské válce bylo jejich dominantní postavení oslabeno. Původně se křesťané cítili být nadřazenou vrstvou, neboť byli nejen

nejvzdělanější, ale i nejbohatší a muslimským obyvatelstvem otevřeně pohrdali. Vzhledem k podpoře z Evropy se také očekávalo, že občanská válka bude rychle ukončena drtivým vítězstvím maronitských milicí. Toto vítězství se ale nekonalo a sami křesťané museli po patnácti válečných letech ve svých řadách omezit radikalismus a vzdát se politických privilegií. Kdyby se tak nestalo, bojovalo by se s největší pravděpodobností i nadále. Významnou rodinou v rámci křesťanské komunity byla a je rodina Džamaílů, která se během války nechvalně proslavila svými velmi radikálními a krutými postoji vůči nekřesťanskému obyvatelstvu. Džamaílové během války několikrát okupovali prezidentský post. První z nich byl zavražděn hned po uvedení do úřadu a druhý se zaměřil na spolupráci s Izraelem. Dalším výrazným počinem Džamaílů bylo vedení ozbrojené organizace Falanga, která je nechvalně známá masakry v palestinských uprchlických táborech Sabra a Šatila. I po válce zůstali Džamaílové důležitou politickou silou, která v současné době bojuje proti syrským vlivům v Libanonu. V současné době je křesťanská komunita podrobena mírnému rozkolu. Stalo se tak po válečném konfliktu s Izraelem v létě 2006. Do té doby si křesťané udržovali jako celá komunita svou prozápadní orientaci a byli také jednou s hlavních sil, která se podílela na tvorbě a úspěchu Cedrové revoluce. Od války se však poměrně velká část křesťanů vzdala této pro ně tak typické orientace a přidala se na stranu prosyrských stran. Největší křesťanské politické uskupení sice i nadále zůstává ve vládní koalici, ale už jen samotný fakt, že mezi křesťany se objevili její odpůrci, je pro vládu alarmující. Došlo tedy k výraznému oslabení prozápadních sil a to také způsobilo současnou politickou krizi. Na tomto příkladu však můžeme vidět jeden velmi pozitivní aspekt. Křesťané totiž ukázali způsob, jakým by se libanonská společnost mohla sekularizovat, respektive, jak by mohlo skončit striktní dělení na jednotlivé náboženské skupiny. Křesťané jsou v současné době rozdělení politickým názorem, a tudíž nerespektují celistvost své komunity. Kdyby se tohoto podařilo dosáhnout u všech náboženských celků, Libanon by se zbavil svého největšího problému, kterým je neustálé napětí mezi jednotlivými náboženskými skupinami.

4.3 Drúzové

Drúzové jsou odnoží šíitských muslimů, která se od islámu oddělila v 10. století. Jejich víra a zvyky se ovšem od klasického islámu poměrně dost liší, a proto je jim zde také věnována samostatná kapitola, neboť zařadit je pod islám by bylo velice zavádějící. Je nutné ovšem zdůraznit jednu věc. Veškeré zde zmíněné informace jsou pouze čistou spekulací, protože posvátnou knihu drúzů, která se jmenuje Kniha moudrosti, v podstatě nikdo nezná. V tomto náboženství také neexistuje žádný pevně daný aspekt, který by se dal ověřit. Ač se obecně tvrdí, že drúzové jsou odnoží islámu, mnoho drúzů dnes tvrdí, že jejich náboženství existovalo ještě před islámem a že k

islámu byli donuceni se přiklonit jen proto, aby nebyli označeni za kacíře. Pro tento argument hovoří řada praktických faktů. Drúzové nedodrží ani jeden z pěti základních pilířů islámu. Je sice pravdou že se můžeme dočíst, že uznávají pouť do Mekky, ale to je opět jen spekulace, podle které je toto údajně obsaženo ve zmíněné posvátné knize. V praxi ovšem drúzové pouť do Mekky nekonají. Je tedy jedním velkým otazníkem, co se vlastně skrývá v posvátné knize moudrosti, která drúzské učení obsahuje. Někteří tvrdí, že je to jen přepsaný korán, jiní zase říkají, že s islámem nemá nic společného. V níže uvedených řádcích tedy uvádím klasickou verzi, podle které jsou drúzové větví islámu a podle které uznávají některé islámské zvyky. Je nutné ještě podotknout, že pro většinu řadových drúzů je náboženství čistě osobní otázkou, neboť mají čemu věřit a o co se opřít v těžkých dobách, o které v oblasti, v níž žijí, není nouze. Moje zkušenost je taková, že velkým věroučným otázkám se každý spíše zasměje.

Drúzové mají dnes mezi 500 000 a 1 000 000 vyznavači, kteří žijí v Sýrii, Libanonu a Izraeli. Sekta vznikla v 11. století v Egyptě a její odklon od islámu byl způsoben dlouhou izolací, ve které drúzové setrvali téměř po celý středověk. Drúzská společnost je striktně rozdělena na dvě skupiny. První skupinou jsou moudří, kterým se mezi lidmi říká šejchové. Oni jsou jediní, kteří mají přístup k celé víře a filosofii. Příslušníky této skupiny mohou být muži i ženy, kteří mají ve společnosti zvláštní postavení a odlišují se také oblékáním. Muži si nechávají narůst hustý knír a chodí v dlouhém černém hábitu, který je opásán bílým pruhem látky, nedílnou součástí oděvu je i turban nebo speciální pokrývka hlavy, která částečně připomíná turecký fez.* Ženy jsou oblečeny do podobných černých hábitů a přes hlavu mají přehozen dlouhý bílý průsvitný šátek, který jim zakrývá vlasy. Tento šátek obyčejně používají i ženy z druhé společenské skupiny, a to hlavně při významných příležitostech jako jsou svatby nebo pohřby. Druhou skupinou jsou nevědomí, což jsou jednoduše řečeno všichni ostatní. Ti kompletní učení neznají, mají tedy pouze vlastní víru. Víra jako taková tedy do jejich života příliš nezasahuje a kromě několika životních příležitostí jako je narození, svatba a pohřeb je ani nijak neomezuje. Jediným opravdu výrazným omezením je fakt, že drúzové dodržují čistotu krve, což v praxi znamená, že drúz si musí vzít drúzu, aby mohl být i nadále členem komunity. Toto nařízení v dnešní době způsobuje, že drúzů začíná ubývat, neboť mladí lidé většinou odmítají vstupovat do manželských svazků podle náboženských pravidel. Dříve ovšem vyčlenění z komunity znamenalo pro jednotlivce vážný problém, a proto často docházelo ke sňatkům mezi příbuznými.

Nyní zmíníme alespoň základní myšlenky a náboženská přikázání tak, jak bývají dnes oficiálně interpretována. Jak už bylo řečeno, dodržování níže zmíněných pravidel se většinou omezuje na skupinu moudrých. Ostatní se těmito náboženskými přikázáními příliš neřídí. Drúzové věří ve stěhování duší a vtělení boží do určitých osob. Vyznávají také čistý monoteismus a neuznávají žádné jiné podoby boha. Mají také specifický filosofický výklad některých

náboženských aspektů. Drúzské učení vštěpuje jeho posluchačům poctivost, altruismus, loajalitu, schopnost obětovat se pro společnost a již zmíněný monoteismus. Zakazuje kouření, pití alkoholu, polygamii, konzumaci vepřového masa a opět již zmíněné sňatky s příslušníky jiných náboženství. V drúzské víře zůstalo také několik málo prvků z původního islámu. Důležitý je aspekt individuální modlitby. To je totiž způsob, jakým jsou řadoví věřící spojeni se svou vírou. Jejich obracení se k bohu je čistě individuální záležitostí a neexistuje žádný organizovaný program společných modliteb.

Drúzská historie začíná v 11. století, kdy se odštěpili od šíitské větve islámu. Během středověku se dostali drúzové do izolace, neboť jejich odklon od islámu hraničil s tím, že budou označeni za kacířskou sektu a pronásledováni. Za osmanské nadvlády v 17. - 19. století ovládali drúzští vůdcové velká území v Libanonu a Sýrii, odkud vedli boje proti Turkům. V tomto období také došlo k bojům mezi dvěma odnožemi drúzů, které mezi sebou měly spory spíše politického charakteru. V praxi se jednalo spíše o spor dvou velkých rodin, ze kterého nakonec vítězně vyšla rodina Džumblátů, jejíž členové vedou drúzskou komunitu v Libanonu dodnes. Zástupci poražené strany odešli z Libanonu a vedou dnes drúzskou komunitu žijící v Sýrii. V roce 1860 došlo k prvním krvavým střetům mezi drúzy a maronity, když tehdy drúzové z libanonských hor údajně povraždili na 10 000 křesťanů. Tyto masakry bývají označovány jako první libanonská občanská válka. Během francouzské koloniální správy dostali drúzové dokonce vlastní autonomii, která ale trvala jen do roku 1936. V roce 1925 vedli drúzové velké povstání právě proti Francouzům. Nakonec byla jejich populace rozdělena mezi Libanon, Sýrii a Izrael. Úloha drúzů v Izraeli je zajímavá tím, že zde vykonávají například i vysoké armádní funkce a naplňují tak jedno ze svých hesel, kterým je loajalita. Díky svým službám izraelské armádě byli drúzové často považováni v arabském světě za zrádce. Sami drúzové se ale od Arabů často distancují a sami se za součást arabské komunity nepovažují.

Úloha drúzů v Libanonu je ve srovnání s jejich relativně malým počtem důležitá. Na počátku Libanonu byli drúzové jednou z komunit, která velmi prodělala na soustředění moci v rukou křesťanů. V občanské válce pak stáli drúzové proti křesťanům, se kterými sváděli těžké boje v provincii Chouf, kde vedle sebe křesťané a drúzové žijí. Ještě před tím na počátku války se snažili drúzové zabránit syrské intervenci. Při bojích v horách způsobili syrské armádě těžké ztráty, nakonec však byly jejich špatně vyzbrojené milice poraženy. Hlavní postavou drúzské politiky je již od 18. století rodina Džumblátů. Kamal Džumblát byl významným politikem a za války stál v čele protisyrského odporu. V 70. letech byl však na popud Sýrie zavražděn. Do čela drúzů se dostal jeho syn Walid, který později vedl boje právě v provincii Chouf. Po skončení občanské války se Walid Džumblát postavil do čela politické iniciativy reprezentující drúzy. Nakonec se spojil s křesťany a společně reprezentovali protisyrské síly a byli důležitou složkou v Cedrové revoluci, která vedla k odchodu syrských vojsk z Libanonu. Během války v roce 2006 se Džumblát snažil vést dialog s

předákem Hizballáhu Hassanem Nasralláhem. Po skončení války zůstal Džumblát na straně vládní koalice a i během současné krize reprezentuje spíše prozápadní část politického spektra.

4.4 Ostatní náboženské skupiny v Libanonu

Nyní se v krátkosti zmíníme o ostatních náboženských skupinách Libanonu. Jak už bylo zmíněno, v Libanonu přebývá ve větších či menších počtech na 17 různých náboženských sekt. Čtyři nejdůležitější byly zmíněny výše a nyní zmíníme ještě několik dalších, které svým malým počtem výrazně nezasahují do libanonských politických kruhů.

Alawité

Podle některých odhadů jich v Libanonu žije asi 100 000, ale je známo, že množství příslušníků právě této sekty odešlo během letní války v roce 2006 do Sýrie, kde mají Alawité velmi prominentní pozici. Jejich důležitost pro Libanonskou společnost spočívala dříve právě v tomto aspektu.

Alawité jsou obvykle považováni za větev šiitského islámu. Stejně jako u drúzů ale existují prameny, které uvádějí, že předchůdci alawitů žili na Blízkém Východě již v dobách Alexandra Velikého a později pouze přijaly některé doktríny křesťanství a islámu tak, jak se tato dvě náboženství v oblasti objevovala. Je pravdou, že v alawitské víře je mnoho bodů, které se poměrně hodně blíží křesťanství. Základní doktrínou je zbožštění imáma Aliho, který vystupuje v jakési svaté trojici, která se velmi podobá té křesťanské. Sami Alawité se považují za umírněný proud šiitské větve islámu. V jejich víře existuje velmi vysoká míra důležitosti imáma Aliho, který je podle nich pravým nástupcem Mohammeda. Zmíněná svatá trojice je pro alawitskou víru důležitá. Skládá se z Mohammeda, imáma Aliho a Salmana Perského, což byl jeden z Mohammedových pobočníků. Jejich úloha je asi taková, že jsou považováni za Myšlenku, Jméno a Dveře (ve smyslu dveře vedoucí k Bohu). Alawity a drúzy spojuje kromě nejasného původu jejich víry ještě jeden fakt. Velká většina alawitů nezainteresovaných v náboženství má jen malé povědomí o své vlastní víře. Svaté texty se dědí z generace jedněch kněží na další generaci. Aby se člověk mohl stát kněžím, musí být alawitou, a také mu musí být alespoň 15 let.

Podle některých zdrojů se Alawité od islámu oddělili v 9. století. Během křížových výprav byli původně napadeni křižáky, se kterými se ale nakonec spojili proti ostatním muslimům a kurdům. Důležitou roli hráli alawité také v dějinách 20. století. Po pádu Osmanské říše se stejně jako celá Sýrie a Libanon dostaly alawitské oblasti pod francouzskou správu. Alawité dostali vlastní autonomii a spoluprací s francouzskou správou se snažili získat samostatnost. Centrem jejich provincie byl syrský přístav Latakia. Roku 1930 se jim podařilo získat nejvyšší stupeň autonomie,

kteřá trvala až do roku 1937, kdy byla s konečnou platností začleněna do Sýrie. Spory s Francouzi vřvstaly v roce 1939, kdy byla provincie Hatay předána Turecku. V této provincii žila velmi rozsáhlá alawitská komunita a proti anexi se zvedl odpor, který vedl Zaki al-Arsuzi. Jeho jméno je důležité, protože se stal pozdějším zakladatelem strany Baas, kterou s ním založilo ještě několik křesťanských a sunnitských předáků. V roce 1946 vznikla Sýrie, jejíž první desetiletí byla provázena velkou nestabilitou. Alawité se snažili o odtržení, což se nepodařilo. V roce 1963 převzala moc ve státě strana Baas, jejíž vedení bylo v té době téměř kompletně alawitské. Když se později stal prezidentem a hlavním vůdcem země Háffiz al-Assad (taktéž alawita), drželi alawité velkou část moci v zemi. Není tedy divu, že alawité a šíité drží v Sýrii politickou moc na úkor většinových sunnitů. V Sýrii žije asi 2,5 milionu alawitů.

Ismailité

Jedná se o další sektu šíitského islámu. Je nutno podotknout, že na rozdíl od drúzů či alawitů má tato sekta k šíitům velmi blízko a je často považována pouze za část hlavního proudu šíitů. Ismailité se od šíitů jako takových liší pouze v určitých pojetích víry, která nemá cenu zde zmiňovat. Jejich historické spory s ostatními muslimy se odehrávaly na počátcích islámu a dnes se dá říci, že jako druhá nejpočetnější skupina šíitské větve jsou považováni za šíity. Stejně tak je tomu i v rámci Libanonu, kde ismailité, na rozdíl od drúzů a alawitů, nemají své vlastní zastoupení v politickém systému a jsou považováni za součást šíitské komunity.

Řecká ortodoxní církev

Tato komunita je v rámci Libanonu poměrně početná i politicky vlivná. Je jich méně než maronitů, ale politicky se tyto dvě skupiny vždy spíše doplňovaly. Dnes jsou křesťané politicky rozděleni a je tedy obtížné určit, ke které straně ta která sekta inklinuje více či méně.

Příslušníci řecké ortodoxní církve si ponechali řeckou liturgii, ale jinak byli kompletně poarabštěni. Od 8. století dokonce vydávali arabskou křesťanskou literaturu. Pravoslavný patriarcha udržoval dlouho po schizmatu styky i s Římem, ale během křížových výprav byl nahrazen patriarchou více orientovaným na Řím.

Z politického hlediska platí v rámci Libanonu pro příslušníky řecké ortodoxní církve v podstatě totéž, co již bylo zmíněno výše u maronitů.

Řecká katolická církev

Další důležitá křesťanská církev v Libanonu. Politicky se od ostatních příliš neodlišuje z výše zmíněných důvodů. Podařilo se jí, stejně jako maronitům, udržet těsné kontakty s Francií, což

posílilo jejich pozici. V Libanonu jich žije asi čtvrt milionu. Po dlouhá léta byli považováni za součást ortodoxní církve. Jako samostatná část byli vládou Osmanské říše uznáni až v 19. století. Příslušníci této komunity žijí v horách nebo se zdržují ve velkých městech, kde tvoří rozsáhlé uzavřené komunity. Jejich politická angažovanost vychází ze spolupráce mezi křesťany. Nemají tedy žádnou výraznou politickou iniciativu.

5 Zahraniční vlivy na libanonskou politiku

Libanonská politika byla vždy charakteristická tím, že na ni působily velké vlivy ze zahraničí. Libanon byl vždy v zorném poli politických zájmů regionálních i světových velmocí, které často přispěly k už tak dost velké nestabilitě v zemi. V následující části práce se zmíníme o státech, které na libanonskou politiku uplynulého století měly největší vliv.

5.1 Sýrie

Na seznamu států, které nejvíce ovlivňovaly a ovlivňují libanonskou politiku, zaujímá Sýrie jednu z předních příček. Ovlivňování libanonské politiky ze strany Sýrie začalo s občanskou válkou a rokem 1975. O rok později vstoupila syrská armáda do Libanonu a její jednotky zde zůstaly po další tři desetiletí. Dnes je ze strany Sýrie Libanon využíván jako základna protiizraelského boje. Systém je takový, že Sýrie financuje Hizballáh, jehož zahraničně-politické aktivity poškozují Libanon zatímco Sýrie vychází spíše posílena. O tom ale podrobněji na jiném místě. Na úvod uvedeme několik geografických a historických faktů o Sýrii.

V Sýrii na rozloze 185 000 km² žije asi 18,5 milionu obyvatel. Hlavním městem je Damašek a úředním jazykem arabština. Zajímavé a politicky důležité je náboženské složení obyvatelstva. Majoritní skupinou jsou sunnitě, kteří podle některých odhadů tvoří až 75 % obyvatelstva. Šiité, alawité a drúzové pak tvoří 16 %, zbylých 9 % zaujímají křesťané. Moc ve státě však drží výhradně ty méně početné skupiny, přičemž nejvíce protěžovaní jsou šiité a alawité. V politickém systému sýrie tak náboženské menšiny politicky ovládají drtivou většinu společnosti. Režim se tak snaží zabránit náboženskému extremismu uvnitř země, který by pro něj byl zničující. Současný syrský režim stojí na několika pilířích:

- **Tajná policie** – v jejich službách pracuje velké množství obyvatelstva. Zaměřuje se i na jednotlivce a tvrdě stíhá jakékoliv protistátní projevy.
- **Propaganda populárních témat** – režim se snaží získat popularitu propagandou arabského nacionalismu, což je další snaha o omezení vlivu náboženství. Syrský režim je známý svou protiizraelskou rétorikou, která ho popularizuje v očích Syřanů.
- **Náboženská tolerance** – jedná se o již zmíněné protěžování menšin, které by v jiných muslimských státech byly vnímány spíše negativně. Náboženská tolerance také oslabuje vliv radikálního islamismu.
- **Bezpodmínečná a rychlá likvidace všech odpůrců** – v dnešní době v Sýrii v podstatě neexistuje opozice, neboť tajná policie je opravdu všude.

Z výše uvedených principů vyplývá, že stát není založen na islámských principech, neboť je zde

velká snaha omezit vliv islamistů, ze kterých má režim strach. V politice se tedy často můžeme setkat i se ženami, a to i na nejvyšších postech. Syrský parlament má 250 křesel, z nichž 180 je rezervováno pro členy strany Baas, což jí zajišťuje pohodlnou většinu při rozhodování o všech zákonech. Zbylých 70 míst si rozdělují nezávislí poslanci, kteří se poslanci mohou stát pouze se souhlasem strany Baas, takže o jejich nezávislosti je taktéž možné pochybovat. Soudy jsou sice institucionálně nezávislé, ale soudci jsou taktéž podrobni pečlivému výběru.

Po první světové válce byla Sýrie spolu s Libanem pod francouzskou mandátní správou. Nezávislost získala po druhé světové válce, přesněji v roce 1946. Původní záměr byl vytvořit velký arabský stát, který by obsahoval Jordánsko, Sýrii, Libanon a Irák, což se nakonec nepodařilo, ale tato iniciativa dala vzniknout Lize arabských států. První desetiletí syrské existence byla provázena obrovskou nestabilitou a země prožila několik desítek úspěšných i neúspěšných pokusů o převrat a vystřídala velké množství vlád. V roce 1948 se zapojila do první arabsko-izraelské války, ze které vyšla poražena stejně jako všechny arabské státy. V roce 1958 došlo ke spojení Sýrie a Egypta v jeden stát. Tato unie však vydržela pouze tři roky, neboť silný Egypt měl ve dvojstátí vůdčí postavení, což bylo pro Sýrii nevýhodné, a tak v roce 1961 ze svazku vystoupila. V roce 1963 převzala moc ve státě strana Baas. Uvažovalo se o spojení Iráku, Egypta a Sýrie, z čehož ale nakonec sešlo. V roce 1966 došlo k vojenskému převratu uvnitř strany, kdy se alawitské vedení zbavilo sunnitů a části křesťanů. O rok později dostal nově vznikající režim silnou ránu, když utrpěl drtivou porážku ve válce s Izraelem a ztratil strategicky velice důležité Golanské výšiny, ze kterých se dá velice pohodlně střílet na Damašek. Roku 1970 převzal moc ve státě Haffíz Assad, který se stal prezidentem a vládl zemi po dalších 30 let. Od počátku své vlády se potýkal s muslimskou opozicí, kterou se neúnavně snažil zlikvidovat. V roce 1976 vypuklo povstání muslimského bratrstva, které trvalo šest let. V roce 1982 srovnala syrská armáda se zemí padesátitisícové město Hama, které bylo centrem povstání. Muslimské bratrstvo bylo zlikvidováno a v Sýrii se od té doby neobjevila žádná organizovaná opozice. Prezident Assad zemřel v roce 2000 a na jeho místo nastoupil jeho syn Bashar Assad, od kterého se očekávalo uvolnění poměrů, které ale nenastalo.

Do libanonské politiky vstoupila Sýrie výrazně v roce 1976, kdy se rozhodla vyřešit složitou situaci v Libanonu radikálním krokem, a to vojenskou invazí. Velkým paradoxem je, že syrské jednotky tehdy útočily na pozvání křesťanského prezidenta a ve prospěch křesťanských milicí, které byly spojeny s Izraelem. Syrský režim měl tehdy pravděpodobně strach z Palestinců, a to v souvislosti s povstáním muslimského bratrstva, které v Sýrii právě vypuklo. Naskytla se také dobrá možnost rozšířit svou sféru vlivu do ještě nedávno velmi bohaté a prosperující země s velkým ekonomickým potenciálem. Syrské armádě se rychle podařilo zlikvidovat odpor a dostala se až na křesťanská území. Křesťanům se však brzy syrská přítomnost znelíbila a boje propukly znovu. Během celé občanské války je velmi obtížné dešifrovat spojence a nepřátele syrské armády, neboť

Syřané poskytovali svou podporu podle vlastních politických potřeb, a tak ač na počátku bojovali proti OOP, o pár let později bojovali po jejím boku, aby se nakonec podíleli na její porážce. Stejný problém vyvstal i s libanonským Hizballáhem, který byl nejdříve vůči Sýrii v opozici, aby se později stal jejím nejuvěrnějším spojencem. V roce 1989 byly uzavřeny Táifské dohody, podle kterých si Sýrie ponechala výrazný vliv na libanonskou politiku. Došlo také k důležitým změnám v politickém systému. Syrskou armádu však čekala ještě poslední velká bitva. V Bejrútu se opevnila frakce vedená generálem Aounem, který neuznal dohody z Táifu. Bejrútsí rebelové měli podporu Izraele, a tak si Syřané nemohli dovolit provést útok, neboť by jejich letouny byly napadeny izraelskými stíhačkami. V roce 1990 se chystala invaze do Iráku, pro kterou Američané potřebovali co největší podporu. Syřané tedy invazi podpořili a výměnou získali záruku, že Izrael se poslední bitvy o Bejrút nezúčastní. Bejrút byl několik dnů těžce bombardován, přičemž zahynuly stovky stoupenců generála Aouna, který uprchl do Francie.

Sýrie si tedy udržela v Libanonu opravdu silný vliv. Neovládala sice celé území, neboť jižní část až po řeku Litáni okupoval Izrael, ale obratně využívala Hizballáhu k útokům na izraelské vojáky. V libanonské politice v 90. letech nepřipustili Syřané žádnou opozici, přestože se ze zahraničí ozývaly hlasy libanonských emigrantů, které syrskou okupaci odmítaly. V roce 2000 se stáhly izraelské jednotky a Libanon tak zůstal kompletně pod syrskou okupací. Zároveň se ale začaly projevovat první opoziční projevy, které vyvrcholily v roce 2004, kdy Syřané donutili libanonský parlament k protiústavnímu prodloužení mandátu prosyrského prezidenta Lahúda. Zvedla se tehdy ještě nepřímá vlna protestů. O několik měsíců později, v únoru 2005, byl spáchán atentát na expremiéra Rafika Harrirího, který bývá všeobecně připisován Sýrii. Toto podezření vedlo ke stažení syrských vojsk po téměř třicetileté okupaci. Od té doby ovlivňuje Sýrie libanonskou politiku prostřednictvím Hizballáhu. Je velice obtížné říci, do jaké míry se syrské politické kruhy podílejí na jednání Hizballáhu, ale vzhledem k nemalým finančním částkám, které Sýrie do tohoto hnutí investuje se dá předpokládat, že tento vliv je opravdu výrazný. Je tedy otázkou, jak velký podíl měla Sýrie na rozpoutání letní války v roce 2006, nebo jak velký podíl mají její politici na současné libanonské krizi. Je ovšem jisté, že Syřané dokázali mistrně využít situace, aby získali svůj vliv zpět. Pokračující atentáty na libanonské prozápadní politiky naznačují, že za celým problémem opravdu stojí Sýrie. Jedná se ovšem o obvinění, která jsou jen těžko prokazatelná a jejich řešení či potrestání tudíž nevymahatelná. Zatímco během občanské války inklinovali Syřané spíše ke křesťanům, dnes se orientují na šíitské muslimy, kteří fungují jako jejich prodloužená ruka, jak proti Izraeli, tak proti protisyrským aktivitám v Libanonu. Podle mého názoru je v dnešní době velice těžké situaci posunout nějakým směrem, který by vedl ven z krize. Řešením by mohl být soustavný mezinárodní tlak na Sýrii, nesmí ale dojít do stavu, kdy by na jedné straně oslaboval Sýrii, zatímco na druhé straně by posiloval Izrael. Takový stav by se totiž u Libanonců neseťkal s

přílišným nadšením, neboť Izrael je většinou obyvatel vnímán negativněji než Sýrie.

Do budoucna se dá očekávat, že se Sýrie bude snažit obnovit svůj vliv v Libanonu v co největším rozsahu, neboť Libanon pro ni byl vždy dobrým ekonomickým zdrojem, ale i strategicky důležitým partnerem a ani tak nevadilo, že toto partnerství bylo vynucené a výhodné jen jednostranně. Je jasné, že dokud bude Hizballáh ozbrojen a dokud bude mít podporu lidových vrstev, bude mít Sýrie velice silný nástroj na ovlivňování libanonské politiky.

5.2 Izrael

Izrael je státem, který už více než půl století ovlivňuje dění na Blízkém východě. Libanon, jako jeho nejbližší soused měl vždy velké předpoklady k tomu, aby byl zatažen do konfliktu s tímto státem. Paradoxně se Libanonci poměrně dlouho dokázali držet stranou spleť izraelsko-palestinského konfliktu. Jejich účast v první válce v roce 1948 byla jen krátkou předehrou toho, co se rozpoutalo v roce 1970, kdy do Libanonu přesídlila OOP. Od té doby se Libanonci z vražedného kruhu války a nestability nedokázali vymanit.

Izrael sám o sobě původně do libanonské politiky příliš nezasahoval. Jeho samotná existence však jistým způsobem akcentovala rozdíly mezi muslimskými a křesťanskými komunitami v Libanonu. Zatímco křesťané cítili k židům náklonnost a chápali jejich útočnou politiku proti muslimům v Palestině, libanonští muslimové soucítily s palestinským obyvatelstvem a Izrael se pro ně stal brzy nepřitelem. Libanonci si naštěstí včas uvědomili, že zapojení se do konfliktu Izraelců a Palestinců by bylo pro jejich stát zničující a po prohrané válce v roce 1948 se do konfliktu nezapojili. Během suezské krize sice došlo ke stávkám a demonstracím, americká intervence však zabránila větším střetům. Spekuluje se také o tom, že v 50. a 60. letech docházelo k tajným jednáním mezi izraelskými politiky a představiteli libanonské ozbrojené křesťanské strany Falanga, kterou vedla prominentní křesťanská rodina Džamaílů. Podle některých zdrojů existovaly i plány, podle kterých měli být libanonští a palestínští muslimové odsunuti do Sýrie, Libanon a Izrael by se pak spojily v jeden křesťansko-židovský stát. Po celá dvě desetiletí křesťané také soustavně protestovali proti přítomnosti palestinských uprchlíků na libanonském území. Křesťané byli dlouhá léta Izraelcům nakloněni a dostávali od nich nemalou finanční podporu. Izrael se cítil v sousedství Libanonu bezpečně, z Libanonu na jeho území nepronikala žádná záškodnická komanda ani teroristické oddíly, jak tomu bylo na straně Egypta či Jordánska. I díky tomu se podařilo Libanonu zůstat stranou šestidenní války v roce 1967. Izrael však touto preventivní válkou zasadil Libanonu nechtěný a nepřímý smrtelný úder. Státisíce palestinských uprchlíků nenávratně narušily libanonskou rovnováhu. Radikální řešení uprchlické otázky, kterou propagovali křesťanští vůdci, bylo nereálné, protože muslimské vrstvy by se s odsunutím uprchlíků nikdy neztotožnily. Uprchlí

Palestinci vytvořili slibnou základnu pro to, co se stalo roku 1970. Jordánský král Husajn tehdy vykázal OOP z Jordánska, a ta přesunula své sídlo do Libanonu. Nastal definitivní rozkol křesťanů a muslimů. Jedni stáli za OOP a druzí se jí chtěli za každou cenu zbavit. O pět let později tedy začala válka a s ní se naplno rozhořely kontakty mezi rodinou Džamaílů a izraelskou politickou reprezentací. Džamaílové žádali Izrael o pomoc. Izraelský premiér Rabin se však nechtěl nechat zatáhnout do bahna libanonské politiky, neboť tušil, že otevřená podpora Falangy by izraelským zájmům spíše uškodila. Přesto došlo k několika nemalým dodávkám zbraní. V roce 1977 vystřídala Rabinovu levicovou vládu nacionalistická pravice. Přidal se navíc další problém, a to přítomnost Syřanů v Libanonu. V roce 1978 se odehrála první intervence do Libanonu, která ale netrvala dlouho a Izraelci se brzy stáhli. Ministr izraelské obrany Ariel Šaron tehdy navázal kontakty s mladým Baširem Džamaílem a společně připravovali další intervenci do Libanonu, která měla z křesťanů udělat definitivní vítěze občanské války.

„Velká část izraelské společnosti věřila mýtu o společných zájmech a kulturní spřízněnosti s Libanonci a podporovala myšlenku pomoci spojencům. Begin prý dokonce nacházel obzvláštní zalíbení v myšlence, že »židé zachrání křesťany před genocidou«.“⁴⁾

Roku 1982 se rozběhla druhá izraelská intervence do Libanonu, která tentokrát trvala 18 let. Plán měl ovšem značné trhliny ještě než se rozběhl. Izraelci sice bojovali s OOP, ale Falanga se ukázala jako neschopná plnit své vojenské úkoly. Za podpory Izraele byl Bašir Džamaíl zvolen prezidentem, ale krátce po uvedení do úřadu byl zavražděn a na jeho místo nastoupil jeho bratr Amín, který byl spolupráci s Izraelem méně nakloněn. Při údajném hledání vrahů vstoupily maronitské milice do táborů Sabra a Šatila, kde za přihlížení izraelských vojáků povraždili na tři tisíce lidí, většinou žen a dětí. Spojenectví maronitů a židů tedy nevyšlo. Do konce války se Izrael v bojích příliš neangažoval. Jeho jednotky přišly samozřejmě mnohokrát do otevřených bojů, ale žádné otevřené ofenzivy nebo cílené akce se už armáda židovského státu neúčastnila.

I po skončení občanské války si Izraelci ponechali libanonské území až po řeku Litáni. V 90. letech tak přicházeli do častých konfliktů s bojovníky Hizballáhu. Díky útokům Hizballáhu se izraelská mise v Libanonu stala velmi ztrátovou, a tak v roce 2000 izraelští vojáci poměrně nečekaně odešli. Za dobu své přítomnosti v Libanonu odvěkli do izraelských věznic tisíce Libanonců, kteří jsou v Izraeli drženi bez soudu i dvě desetiletí. Hizballáh izraelský odchod pochopil jako své vítězství, ale v útocích na židovský stát neustal. Je pravdou, že záminek pro takovéto útoky zůstalo dost. Již jen výše zmínění Libanonci v izraelských věznicích jsou poměrně

závažným problémem. Izrael vždy na útoky Hizballáhu odpovídal krátkými útoky na jeho pozice na jihu Libanonu. Zatím poslední takový útok se odehrál 12. července 2006. Následující izraelská odvěta trvala více než měsíc a vrátila Libanon ekonomicky i politicky o dvě desetiletí zpět. Izrael během války porušil hned několik ženevských konvencí. Letní válka byla zatím poslední kontakt Izraele a Libanonu.

Izrael již dlouhá léta nebyl přímým účastníkem ovlivňování libanonské politiky jako třeba Sýrie. Židovský stát ovlivňoval Libanon vždy pouze z pozice vnějšího nepřítele. Spojenectví s křesťany bylo pravděpodobně jen naivní ideou, která se ve své době mohla zdát jako dobrý nápad. O tom, že by mohlo dojít k jeho obnovení, se nedá v současné době uvažovat. Křesťané si uvědomili, že pro jejich budoucnost je důležitá spolupráce s muslimy a nikoliv plány na jejich likvidaci. Izraelci zase pochopili, že libanonská politika je pro jejich větší angažovanost opravdu nebezpečná. Navíc je nutné říci, že i Izraelci si poslední dobou uvědomují, že jejich další klidná existence je podmíněna dohodou s muslimy a okolními státy, cesta k takové dohodě bude však velmi náročná. Kdyby se ale podařilo dojít k nějaké společné pevné dohodě, bylo by to pro region alespoň dočasnou zárukou stability. Další otevřenou otázkou je případná mírová smlouva mezi Libanonem a Izraelem. Je jasné, že dokud bude Hizballáh tak mocnou složkou libanonské politiky, k něčemu takovému nedojde. Je ovšem nutné podotknout, že i mezi křesťany jsou Izraelci v posledních deseti letech velice nepopulárním národem.

5.3 Francie

Francie, jakožto bývalý správce, vstoupila během posledních padesáti let do libanonské politiky hned několikrát. Už jen samotný akt rozdělení Sýrie na Sýrii a Libanon se ukázal být jako ne příliš povedený experiment. Francie ve snaze umožnit křesťanům nerušený rozvoj a zajistit jim bezpečnost sáhla k vytvoření nábožensky rozmanitého státu, ve kterém měli křesťané křehkou většinu.

Do prvního konfliktu, který byl zapříčiněn Francií, se Libanon dostal během suezské krize, kdy Francie napadla Egypt. Křesťanské vrstvy v Libanonu krok podporovaly, ale muslimové se bouřili. V důsledku těchto problémů uskutečnily Spojené Státy na pozvání křesťanského prezidenta invazi do Libanonu. Situace se uklidnila a Američané se za několik týdnů stáhli.

Rozvoji libanonsko-francouzských vztahů bylo přáno za prezidentství Charlese de Gaula, který ochladil vztahy s Izraelem a soustředil se na bývalé francouzské kolonie. V tomto období se Libanon nerušeně rozvíjel, k čemuž přispěly také čilé obchodní vztahy obou zemí.

Během občanské války je úloha Francie značně sporná. Spekuluje se o tom, že se podílela na dodávkách zbraní křesťanským milicím, ale veškerá obvinění tohoto druhu jsou nepotvrzená. Jisté

je jen to, že po válce našlo ve Francii exil mnoho libanonských politiků, kterým hrozily persekuce ze strany Sýrie. Během války zde také dlouhá léta podnikal Rafik Hariri, pozdější libanonský premiér a přítel Jacquese Chiraca. Právě během jeho pobytu v prezidentském úřadu se Francie velmi angažovala ve prospěch Libanonu a snažila se omezovat vliv Sýrie a po vraždě Haririho se Francie nejvíce angažovala za stažení Syřanů z Libanonu. Během války s Izraelem v létě 2006 se ale ukázalo, že Francie na světovém poli svou dřívější moc ztrácí, neboť se jí nepodařilo ukončit izraelskou ofenzívu dříve, než o tom rozhodly Spojené Státy. Po odchodu Chiraca a nástupu Nicolase Sarkozyho vztahy mírně ochladly, ale stále je Francie hlavním západoevropským spojencem Libanonu.

Ve společnosti je Francie vnímána různorodě. Stále totiž existují poměrně početné vrstvy Libanonců, které se ztotožňují s francouzskou kulturou a Francie je pro ně vzorem po všech stránkách. Na tuto skupinu má Francie mnohdy až překvapivě velký vliv. Obecně se dá říci, že jsou to většinou křesťané. Je ale pravdou, že jak postupně slábne vliv Francie ve světě, tak stejně slábne i její vliv na libanonskou společnost.

6 Názory Libanonců

Dne 10. března 2008 přinesly světové agentury zprávu, že k libanonským břehům se přiblížila americká letadlová loď USS Cole, což okamžitě vyvolalo negativní reakce ze strany libanonských protiamerických politiků, kteří obvinili současnou vládu z toho, že Spojené Státy o vyslání lodi požádala. Již rok a půl krizí zmítaný Libanon tak na konci února 2008 udělal poslední krok k nové občanské válce. V únoru došlo také k další důležité události, když byl v Damašku zavražděn jeden z vysokých předáků hnutí Hizballáh a jeden z nejhledanějších teroristů světa Imád Mugdíja, jehož smrt a pohřeb vyvolaly další ostrou přestřelku představitelů Hizballáhu a izraelských politiků. Stoupá tak i napětí na jihu Libanonu, neboť další střet s jižním sousedem je pro Libanonce též vážnou hrozbou. O optimistické budoucnosti pro Libanon se tedy rozhodně hovořit nedá.

Následující část této práce by měla čtenáři poskytnout pohled na názory Libanonců a na to, jak se proměnily s odstupem roku a půl, kdy byly jednotlivé rozhovory provedeny. Nejedná se o systematický průzkum, který by měl za úkol odpovědět na jednu konkrétní otázku. Naopak se jedná o všeobecnou lidskou sondu do nebyvale politicky, kulturně i nábožensky rozmanité společnosti. Názory byly pořízeny ve dvou vlnách. První část vznikla v létě 2006 a je zaměřena na blízkovýchodní konflikt obecně, zabývá se také tezí o střetu civilizací formulovanou americkým politologem S. P. Huntingtonem. Druhá část pořízená na přelomu let 2007 a 2008 na tu první volně navazuje. Nezaměřuje se již na blízkovýchodní konflikt jako celek, ale cíleně si vybírá jevy související s libanonskou společností a konkrétními problémy, které ji sužují. Nezapomíná ani na aspekt náboženský, čímž se snaží nepřímou odpověď na otázku, jak dalece je soužití odlišných náboženských skupin na malém území a v jednom státě reálné, což je jedna z tezí, o které ve své knize hovoří i Huntington. Posledním tématem, kterým se tato práce okrajově zabývá je terorismus. Problém, který v posledních letech výrazně zasáhl i Libanon a který je velkou hybnou silou mnoha rozhodnutí světové politiky.

„Naše situace je v současné době opravdu kritická. Ekonomika stojí a v lidech vzrůstá vztek. Vše se zdá být jaksi neperspektivní. Když vidíte politiky jednat, říkáte si, co je k tomu asi vede. Je mi 85 let. Zažil jsem všechny války, krize a problémy, které takhle země kdy měla, ale pořád mě to vede k jedinému závěru. V této zemi nebude nikdy klid a mír.“⁵⁾ Úmyslně jsem sled názorů pořízených v Libanonu začal tím, který jsem pořídil jako poslední. Jeho autorem je drúzský duchovní Pierre Shaia, který se zatvrzele odmítal bavit o svých politických názorech. V otázce náboženství se ovšem vyjádřil v tom smyslu, že Libanonci by se jistě neměli vzdát svých bohatých náboženských kořenů, ale zároveň by měli přestat striktně spojovat náboženství s politickou příslušností, neboť to je zdrojem veškeré nestability. Podobný názor sdílí až překvapivě velká

většina dotázaných. Je nutno podotknout, že se ale jedná převážně o ty prozápadně orientované komunity. Dokladem toho je názor zcela opačný, jehož autorem je šiitský muslim žijící na jihu Libanonu Háfiz Hammoud: „*Jednotlivé komunity musí držet pohromadě. Žijeme v těžké době, která nepřeje muslimům, a kdybychom netáhli za jeden provaz, budeme na tom hůř, než na tom už jsme.*“⁽⁶⁾ K tomuto názoru přispívá bezesporu fakt velkých sociálních problémů, které právě šiitskou komunitu sužují nejvíce. „*Právě naše jednota nám zajistí alespoň základní politické uplatnění v budoucnu,*“⁽⁷⁾ dodává Hammoud, který je jako velká část šiitů nezaměstnaný. Dalším, kdo se k tomuto problému vyjadřoval, byl křesťanský odborník na politologii přednášející na několika libanonských universitách Elias Hanna, který řekl: „*Už mnoho lidí zabývajících se problematikou Libanonu řeklo, že další krok, který musí tato země učinit směrem k politické stabilitě je sekularizace. V Libanonu sice náboženství přímo nezasahuje do politiky, ale stále zde převládá ten nepříjemný stereotyp, že jsem-li křesťan volím křesťany a každá jiná varianta je pro mě špatná. Stejně tak jsem-li křesťan a sympatizuji s šiity, je moje cesta do politiky obtížnější, než jsem-li křesťan a držím se té zvykové linie. Na problém je ale třeba pohlížet i z hlediska zahraničněpolitického, neboť ty tlaky ze západu i z východu jsou opravdu enormní, a je tedy obtížné dělat si vlastní politiku, když vám do toho ze dvou stran podsouvá každý něco diametrálně odlišného.*“⁽⁸⁾ Reálná sekularizace Libanonu je skutečně tématem, kterému je třeba věnovat velkou pozornost, takový krok by totiž odstranil mnoho problémů souvisejících s příslušností jednotlivce k určitému náboženství. V dalších odpovědích odpovídali respondenti na otázku, jak dalece ovlivňuje náboženství jejich život každodenní, kulturní a politický:

Emile Manour, křesťan: „*Považuji se za věřícího, takže chodím do kostela a snažím se dodržovat základní zásady a zvyky, neboť naši kulturu považuji za důležitou pro udržení naší komunity v Libanonu. Politicky jsem spíše prozápadní, ale je to spíše tím, že v danou chvíli neexistuje lepší varianta.*“⁽⁹⁾

Kaassam Maqdad, křesťan: „*Chodím do kostela a své děti se snažím vychovávat v toleranci k ostatním, stejně tak si vážím naší kultury, politicky ale sympatizuji spíše s muslimy, protože si myslím, že současná krize Libanonu je způsobena hlavně agresivní politikou Izraele.*“⁽¹⁰⁾

Anwar Al-Ahmadiéh, drúz: „*My drúzové nejsme naším náboženstvím moc ovlivněni, naše víra nám do života moc nezasahuje, jenom několikrát za život. Myslím, že z uživatelského pohledu je to velmi pohodlné náboženství. Politicky jsem velmi vyhraněn proti islámskému radikalismu a západní způsob vládnutí mi vyhovuje mnohem více než to, co nám nabízí Hizballáh a Sýrie.*“⁽¹¹⁾

Bassam Al-Ahmadiéh, drúz: „*Drúzska kultura je podle mého názoru zajímavá. Obávám se ale, že její znalost ubývá i mezi drúzy samotnými. Politicky jsem toho názoru, že pokud se rychle nezbavíme Hizballáhu, čekají nás další válečné roky.*“⁽¹²⁾

Hassan Mansouri, šiitský muslim: „*Náboženství je důležitou součástí našeho života, protože*

nás životem provází. Já se snažím žít jako správný muslim. Politika mě nezajímá, ale volím Hizballáh, protože nám pomáhá. ^{“13)}

Marwan Illál, šiitský muslim: *„Každý den se modlím a chodím do mešity, žiji podle zásad. V politice je pro mě zárukou našich práv Hizballáh. Západní politika chce naši kulturu zlikvidovat a předělat podle svého obrazu.* ^{“14)}

Nabil Masrí, sunnitský muslim: *„Jako každý muslim se denně modlím a chodím do mešity, považuji se za věřícího, ale ne za fanatika. I náboženství má své hranice. Politika je z mého pohledu velice špinavá věc, ale neztotožňuji se s proudem radikálních islamistů. Myslím si, že slušné muslimy spíše poškozují.* ^{“15)}

Núri Nashid, sunnitský muslim: *„Samozřejmě se modlím jako asi každý muslim a naše kultura by mohla být vzorem pro mnoho jiných, ve světě je ale kultura islámu nepříjemně zkreslena. Politicky si myslím, že bychom se měli naučit vycházet se Západem. Nemyslím si, že jejich cílem je zlikvidovat islám, a proto bychom s nimi měli vycházet lépe. Radikalismus poškozují spíše nás samotné.* ^{“16)}

Jak je vidět, názory příslušníků jednotlivých komunit jsou si opravdu velmi podobné. Je tedy nutné konstatovat, že Libanon bude ještě potřebovat nějaký čas, než se mu podaří oprostít se od tohoto způsobu myšlení a vládnutí. Libanonská politika není ovšem ovlivněna jen náboženskou strukturou společnosti, ale z velké části také zahraničněpolitickými souvislostmi. Libanon je doslova obklopen politickým napětím. Na jedné straně se jeho vnitropolitickou situaci snaží ovlivňovat Sýrie, na druhé straně je to Izrael a jeho desetiletí trvající nepřátelství s militantním Hizballáhem. Současná politická krize tedy mimo jiné souvisí s rozhodnutím, jakou cestou se Libanon vydá. Může zvolit prozápadní směr, který automaticky znamená smířlivější postoj vůči Izraeli, což je vzhledem ke zkušenostem z léta 2006 mírně problematické, nebo se může vydat směrem protizápadním, kde hlavní roli hrají Írán a Sýrie. Tato cesta je samozřejmě ohrožením pro libanonskou demokracii a suverenitu, odstranila by ovšem současné problémy s Hizballáhem. S tématem zahraniční politiky se vrátíme také k několika názorům z roku 2006 z období probíhající války s Izraelem. Já osobně jsem v bombardovaném Libanonu strávil jen několik dní, během kterých jsem ale poznal, že vidět válku v televizi a z okna je opravdu velký rozdíl. *„Za tuto válku mohou jistě Izrael i Sýrie. Pokud Hizballáh jednal, jednal jedině na rozkazy z Damašku, o tom v Libanonu snad nikdo nepochybuje. Izrael zase nepromarní žádnou příležitost pobít pár Arabů a zničit, co bylo dlouhá léta renovováno. Nezastávám se ani jedné strany, pouze se ptám jaký má tato válka smysl a proč jsme byli vybráni jako její oběti.* ^{“17)} Pro válečné dny léta 2006 byl zpočátku charakteristický pocit zmaru, neboť válka opět oddálila nastupující léta relativní prosperity. Tento pocit byl ale později vystřídán bojovou náladou a nenávisť vůči Izraeli, neboť právě židovský stát válku uměle prodlužoval. Příkládám ještě několik názorů, které byly bezprostřední reakcí na

izraelské bombardování.

Letecký inženýr Anwar Al-Ahmadiéh, drúz: „*Doufám, že nás Izraelci konečně Hizballáhu zbaví, abychom mohli v klidu žít a nemuseli se bát, kdy nám zase začnou padat na hlavu bomby.*“⁽¹⁸⁾

Žena v domácnosti Laila Al-Ahmadiéh, drúz: „*Je to všechno jen politická hra, Sýrie ovládá Hizballáh a je jí trnem v oku naše prosperita a Izrael zase nepohrdne žádnou šancí zničit to, co se dlouhá léta budovalo. Nejhorší je, že až tahle válka skončí, budeme muset začít znovu.*“⁽¹⁹⁾

Dělník Mahmoud Manar, šíitský muslim: „*Můj dům dnes zničila izraelská raketa. Já a moje rodina jsme přežili jen zázrakem. Nezajímá mě politické pozadí této války, protože je pro mě až příliš osobní.*“⁽²⁰⁾

Úředník Rashid Mansour, křesťan: „*Za tímhle vším stojí jednoznačně Sýrie, Hizballáh neměl žádný obhajitelný důvod pro to, co provedl. Izrael teď pouze využívá záminku, kterou dostal. A všechno odnese Libanon.*“⁽²¹⁾

Válečný stav u mnoha lidí změnil jejich smýšlení o zahraničních partnerech případně nepřítelích. V tomto směru si asi nejvíce pohoršily Spojené Státy, neboť Libanonci velmi dobře věděli, že právně ony měly největší zásluhu na tom, že Izrael mohl válku protahovat několik týdnů. Izrael patří v Libanonu k dlouhodobě nejméně populárním státům, což je vzhledem k jeho časté vojenské angažovanosti poměrně přirozené. Na druhou stranu ani palestinská komunita se v Libanonu netěší výrazné oblibě. Obzvláště pak mezi křesťany a drúzy je přístup k Palestincům minimálně chladný. Připomeňme jen několikátýdenní boje v palestinském uprchlickém táboře Nahr Baríd v roce 2007, kdy několik desítek Palestinců vzdorovalo libanonské armádě. Na druhou stranu je nutno podotknout, že většina Libanonců je srozuměna s palestinskou otázkou a z politického hlediska sympatizují spíše s Palestinci než s Izraelci. „*Izrael je největší arabský problém a komplex. Je také největší záminkou pro Ameriku, aby nás označovala za teroristy. Izrael si může dělat, co chce, dokud za ním budou stát USA. Je mi sice velice líto Palestinců, kteří trpí pod izraelským bičem, ale na druhou stranu vám všichni Libanonci potvrdí, že palestinští uprchlíci žijící zde, jsou pro nás mnohem větší problém než Izrael. I když v tuto chvíli, kdy na nás padají izraelské bomby je to asi dost smělé tvrzení.*“⁽²²⁾ Toto je názor sunnitského muslima, zvěrolékaře Anwara Hammida, na němž si můžeme všimnout, že postoj muslimů vůči Izraeli nemusí být vždy militantní. „*Myslím si, že Palestinci a Arabové obecně by se s existencí Izraele měli smířit. Nemá cenu diskutovat o tom, jestli to, co se stalo před šedesáti lety, bylo nebo nebylo v pořádku. Palestinci mají dvě možnosti, buď budou umírat po stovkách a budou vést nekonečný boj za svůj vlastní vysněný stát, nebo budou alespoň částečně akceptovat podmínky, které diktuje Izrael. Izrael samozřejmě musí udělat ústupky, alespoň takové, aby Palestinci mohli mít důstojný stát.*“⁽²³⁾ Toto je názor levicově orientovaného křesťanského duchovního Michela Bajriho. Samozřejmě se můžeme setkat i s názory radikálnějšími. „*Naším nepřítelem číslo jedna je Izrael, Palestinci jsou oběti svého vlastního osudu,*

nikdo o ně nemá zájem a doma jsou také nechtěni. Arabové by se měli jednoznačně postavit Izraeli. ^{“24)} Toto je názor Sáida Bajina, který je obyvatlem jihu Libanonu, kde žije velké množství Palestinců. Protipól k tomuto názoru představuje postoj Táríka Anjara: *„Libanon je snad jediná země, která Palestince přijala, všude jinde je buď vyhnali nebo vyhladili. Já nerozumím tomu, proč právě Libanon by měl svým postojem Palestince zachraňovat, když oni zde dělají jen nepořádek.* ^{“25)} Dalším zahraničně politickým hráčem je Sýrie. Názory na její působení v Libanonu jsou velmi různorodé. Jedni jej považují za přínos, jiní za malou národní tragedii. *„Sýrie nás desítky let jenom vykořisťovala. Naše ekonomika pracovala na tu jejich a pro nás už nic nezbyvalo. Neexistovalo nic, co by se jen vzdáleně podobalo demokracii, neboť vše, co se odlišovalo od oficiální linie bylo likvidováno. Problém je v tom, že syrská tajná policie si k nám najde cestu i dnes, aby odstranila ty nepohodlné.* ^{“26)} Toto je názor charakteristický pro příslušníka prozápadní názorové skupiny. Tito lidé považují Sýrii za ztělesnění všech problému v Libanonu. Naopak prosyrský tábor smýšlí o syrské politice takto: *„Sýřané jsou naši bratři a můžeme se na ně spolehnout lépe než na všechny západní politiky. Nařčení o vraždění libanonských politiků jsou falešná a nepravdivá.* ^{“27)}

„Na libanonskou politiku je třeba se podívat z několika úhlů. Abychom mohli přežít v míru, musíme být velice tolerantní, neboť naše země je rozmanitá. Lišíme se zvyky, náboženstvími, ale i politickými názory, a proto i naše zahraniční politika musí být velice obezřetná, aby žádná komunita neměla pocit, že se při tvorbě naší diplomacie nepohlíželo na její názory. Zároveň musíme být opatrní, neboť jsme malá země a nemůžeme si dovolit spory ani s našimi sousedy ani s velmocemi jako jsou Spojené státy nebo Francie. Je ale nutné podotknout, že sjednotit politiku tak, aby se nekřížila ani se zájmy Sýrie ani se zájmy Izraele, je téměř nemožné, neboť zahraniční politika obou těchto států až příliš často počítá s necitlivými zásahy v Libanonu. ^{“28)} K problematice zahraniční politiky se takto dlouze vyjádřil libanonský regionální drúzský politik Shachz Al-Rajni. Jeho názor velice dobře vystihuje jádro problému vztahů Libanonu s jeho sousedy. V podobném duchu se vyjádřil i sunnitský muslim Nabih Rawad: *„Naše zahraniční politika nikdy nemůže být taková, aby uspokojila všechny okolo, tudíž se musíme přiklonit na tu stranu, která je schopna z dlouhodobého hlediska se za nás postavit. Z mého pohledu by to mohly být Spojené státy, přestože jejich chování během loňské války svědčilo spíše o opaku. Sýrie nás ale s chutí obětuje svým zájmům, což se bohužel dá říci i o Spojených státech, které by nás zase obětovaly ve prospěch Izraele. Nesmíme ale zapomínat ani na Francii, kterou bych já osobně považoval za nejjistější možnost naší zahraniční politiky. Ty Spojené státy jsou ovšem stále velmi důležitým hráčem.* ^{“29)}

Během roku 2007 se v Libanonu objevil velice nepříjemný fenomén teroristických útoků na vládní politiky. Jednu dobu se dokonce spekulovalo o tom, zda se Libanon nestane druhým Irákem, kde je denně spácháno hned několik sebevražděných útoků. Téma terorismu se tedy Libanonu úzce dotýká. Na terorismus nelze ovšem pohlížet pouze jako na projev militantní politiky. Terorismus je

také zcela jistě projevem neutěšené sociální situace, nebo i projevem nějaké čistě osobní životní tragedie. Zde je několik názorů na terorismus světový i terorismus libanonský.

Michal Žantovský, současný český velvyslanec v Izraeli, napsal v předmluvě k Huntingtonově *Střetu civilizací* toto: „*Neobstojí ani teze o hlubších příčinách (root causes) terorismu v podobě chudoby a bezperspektivnosti zaviněných Západem. Současný terorismus je organizován a financován miliardáři a jeho bojovníky jsou často synkové blahobytných rodin z bohatších zemí Blízkého a Středního východu.*“⁽³⁰⁾ Toto tvrzení pana Žantovského bych si dovolil označit za velice odvážně. Terorismus je sice globální problém a jistě musí mít bohaté dárcy, kteří ho financují, ale rozhodně k realizaci svých akcí nevyužívá „synky blahobytných rodin“, a pokud tomu tak je, tak se jedná o mizivé procento. Existuje zde velice důležitý moment, který vystihl jeden regionální libanonský politik, který si nepřál být jmenován: „*K terorismu jsou nejnáchylnější lidé, jejichž životní situace je zoufalá. Když budu spokojeně, byť i chudě žít, nikdo mě nepřesvědčí, abych na sebe přivázal bombu a šel se někam odpálit. Když mi ale Izrael zničí dům a zabije rodinu, což se v tuto chvíli může klidně stát, nebudu dlouho přemýšlet a půjdu své blízké pomstít, přestože mě to bude stát život. Islámský terorismus potřebuje ke své realizaci mnoho peněz, ale je to pořád mnohem méně než americká armáda, která ve světě údajně šíří mír. Kdyby Američané investovali peníze určené pro armádu do zlepšení životní situace Palestinců, Iráčanů, Íránců a dalších potenciálních teroristů, jistě by terorismus přestal být světovým problémem.*“⁽³¹⁾ Osobně si myslím, že idea pana Žantovského o miliardových rozpočtech palestinských teroristů je značně přehnaná.

„*Hovoříme-li o terorismu, měli bychom se zamyslet nad tím, zda náboženský fanatismus může být tak silný, aby donutil k sebevraždě spokojeného člověka, kterému relativně nic nechybí. Žil jsem léta v Íránu, Iráku i Saudské Arábii a nikde jsem se nesetkal s nikým, kdo by byl kvůli Alláhovi ochoten zemřít. Ani během občanské války v Libanonu jsem nepotkal mnoho lidí, kteří by se nenáviděli kvůli náboženství. Já, jako muslim, jsem během války chodil do křesťanské školy, a také mě nikdo nevyhrožoval ani nezabil. Myslím si, že mohu zodpovědně říct, že takto fanatických lidí je velice málo a vzhledem k tomu, jak je terorismus rozšířený, musí každý soudný člověk uznat, že skutečné jádro problému bude asi ležet někde jinde než v náboženství.*“⁽³²⁾ Tento názor křesťana Mahmouda Anjara je důkazem toho, že na terorismus existuje opravdu velké množství pohledů. Všeobecně se dá říci, že Libanonci terorismus odsuzují, ale například Hizballáh ani jeho největší odpůrci nepovažují za teroristickou organizaci. Na otázku, proč tomu tak je, by částečně mohl odpovědět následující názor drúza Nabiha Al-Ahmadiéh: „*Když Hizballáh útočí raketami na Izrael, není to v žádném případě terorismus. Proč bychom měli označovat bomby Hizballáhu za teroristické a bomby Izraele za mírové? Dělalí to tak Američané a Evropané, ale pro nás zabíjejí bomby Hizballáhu stejně jako bomby Izraele. Iráčané v Iráku také útočí na americké vojáky, kteří na oplátku zabíjí irácké civilisty. A teď mi řekněte, zda zabijení civilistů americkou armádou není*

větším terorismem, než útok na americké vojáky provedený nějakou anonymní ozbrojenou skupinou. Terorismus je to, když umírají civilisté, a nezáleží na tom, jestli útočí Hamás či Hizballáh, nebo americká a izraelská armáda.³³⁾ Důležitým aspektem v nahlížení na Hizballáh je také to, že tato organizace je v Libanonu regulární politickou stranou, a to i přesto, že má vlastní ozbrojené složky. Hizballáh je tedy akceptovaným politickým hráčem. Jaké jsou ale názory na vlnu terorismu, která zasáhla Libanon během roku 2007? „Tyto teroristické aktivity jsou jen ukázkou toho v jaké situaci se naše země nachází. Nechci spekulovat nad tím, kdo za tím vším stojí, ale všichni máme samozřejmě strach, protože nikdo neví kdy a kde přijde další útok.“³⁴⁾ Atmosféra strachu, která s atentáty souvisí zaznívá i v názoru Nahidy Sawach. Její manžel křesťan Núri Sawach se na celý problém dívá takto: „Podle mého názoru stojí za atentáty Sýrie. Jak by jinak bylo možné, že při útocích umírají jen ti, kteří se se Sýrií neshodovali? Rozsévají tady strach a doufají, že nás budou moci znovu ovládnout.“³⁵⁾ Obecně se dá říci, že lidé žijící v dlouhodobě nestabilních oblastech jsou unaveni svou neperspektivní životní situací. Konkrétně v Libanonu se tato společenská deprese, která vytryskla po válce z léta 2006 a vyvolala nové mocenské ambice Hizballáhu, projevuje dvěma způsoby. Za prvé dochází k odlivu inteligence z Libanonu. Mladí perspektivní lidé odcházejí na Západ, do Evropy a USA, nebo do bohatých arabských států jako je Kuvajt, Katar nebo Spojené arabské emiráty. Druhá varianta je ta, že chudší a méně vzdělané vrstvy se kloní k radikalizujícím stranám a hnutím, která se snaží v Libanonu vyvolat nepokoje. Dá se samozřejmě předpokládat, že takovéto strany jsou financované buď ze Sýrie a Íránu, nebo naopak z Evropy a USA. Evropské státy financovaly libanonské křesťany během občanské války, zda je tomu tak i nadále, se dá jen těžko určit. Tato radikalizace vedla k rozpoutání nepokojů v lednu a únoru 2007, které postavily Libanon znovu na pokraj občanské války.

Na závěr uvedu ještě jeden názor, který mě mezi všemi názory nebývale zaujal. Nepřichází sice s žádnou výraznou novinkou, ale poskytuje netradiční úhel pohledu na libanonskou problematiku. Jeho autorem je drúzský vysokoškolský student studující v USA. „Za dva roky, co studuji ve Spojených státech, jsem se setkal s mnoha rozmanitými pohledy na arabskou otázku ať už více či méně radikálními. Problém Libanonu je ale v tom, že každý Libanonec si myslí, že dění v naší zemi je centrem pozornosti. Když budete hovořit s většinou mých krajanů zjistíte, že jen málokdo si připouští, že polovina Evropanů a Američanů ani neví, kde Libanon leží. Až toto pochopíme možná se dokážeme o svou budoucnost postarat sami a lépe a neočekávat neustále nějakou pomoc zvenčí.“³⁶⁾

7 Závěr

Doufám, že z předchozích kapitol získal čtenář dostatečné množství informací o probíraném problému, ale protože jsem si vědom, že v zájmu zestručnění mohly některé informace působit mírně nepřehledně, pokusím se ty nejdůležitější závěry nyní shrnout do několika bodů.

- Na tomto místě je jistě vhodné zmínit předpokládaný vývoj oblasti, o níž se na předchozích stránkách hovořilo. Pokud mohu soudit z názorů domácích obyvatel, kteří už podobnou krizi zažili nejednou, musím konstatovat, že Libanon se na přelomu února a března 2008 reálně ocitá na pokraji občanské války. Hizballáh záměrně stupňuje napětí mobilizací svých ozbrojených jednotek, čímž dává všem zúčastněným stranám najevo, že je připraven k boji, a pokud se situace nečekaně nevyřeší, je jen otázkou času, než se objeví první mrtví na jedné či druhé straně. Objevují se také provokace, které se snaží rozbít jednotu jednotlivých komunit. V posledních dnech došlo k několika vraždám v drúzských městech, které mají podle mého názoru znovuvyvolat boje mezi dvěma velkými drúzskými rodinami, které spolu vedly spory během první občanské války. Tyto pokusy se zatím naštěstí mívají účinkem. Existuje ještě druhá možnost, jak se celá situace vyřeší, a to že na mobilizaci Hizballáhu znovu zareaguje Izrael. Napětí mezi Hizballáhem a židovským státem prudce vzrostlo po neobjasněné vraždě Imáda Mugdího v únoru 2008, což byl muž číslo dvě celé organizace. Pokud by skutečně došlo k dalšímu zásahu ze strany Izraele, bylo by to pro Libanon tragedií, neboť se dá očekávat, že takový konflikt by napětí uvnitř ještě zvýšil. Na situaci v Libanonu bude mít také vliv dění na palestinských územích, které v současné době váže velké množství izraelských vojenských jednotek.
- V tomto bodě bych rád částečně shrnul názory Libanonců, které jsem pořídil v létě 2006:
 - 1) Terorismus je vyvolán sociálními problémy a nevzdělaností, nikoliv extrémní formou náboženství.
 - 2) Zásadním problémem pro soužití odlišných kultur jsou vnější politické tlaky, nikoliv samotná odlišnost těchto kultur.
 - 3) Jádro problému na Blízkém východě je Izrael a jeho agresivní politika. V současné době ale není jiná možnost, než jeho existenci přijmout a snažit se z tohoto faktu vycházet.
 - 4) Budeme-li řešit problémy terorismu silou, dosáhneme pouze větší podpory pro teroristy z řad domácího obyvatelstva.

- V tomto bodě bych rád částečně shrnul názory Libanonců, které jsem pořídil na přelomu let 2007 a 2008:
 - 1) Náboženství by nemělo být hlavní hybnou silou politiky v Libanonu, je ale důležité, aby zůstala zachována jednota a kulturní dědictví jednotlivých komunit.
 - 2) Pro stabilitu Libanonu je důležitá taková politika, která bude brát rovnoměrně v potaz názory a potřeby všech komunit. V případě, že v politickém životě jednu nebo více skupin vyřadíme nebo znevýhodníme, ocitneme se opět na pokraji bojů.
 - 3) Zahraniční politika by měla být orientována tak, aby v první řadě hájila zájmy Libanonu a nikoliv mocenské zájmy jeho sousedů či spojenců. Pro stabilitu Libanonu bude v budoucnu důležité najít silného strategického partnera, který nebude ochoten obětovat Libanon mocenským zájmům. Mnoho respondentů se vyjádřilo v tom smyslu, že takovým strategickým partnerem by mohla být Francie nebo Spojené státy, tento názor není ovšem univerzálně aplikovatelný, neboť v Libanonu existují poměrně rozsáhlé komunity, které preferují politiku orientovanou na Sýrii.
 - 4) Úkolem teroristických útoků, které proběhly v Libanonu v roce 2007, bylo vyvolat atmosféru strachu, zbavit se nepohodlných politiků a zvýšit napětí v zemi. Respondenti se neshodli na tom, kdo je za útoky zodpovědný. Zhruba polovina odpověděla, že je to Sýrie a Hizballáh, zhruba třetina se vyjádřila, že pachatelem je Izrael a americké tajné služby, zbytek nevěděl.
 - 5) Terorismus obecně má mnoho příčin, nejčastěji pak příčiny sociální. Libanonci terorismus odsuzují, ale některá jednání USA a Izraele považují za terorismus stejně jako útoky militantních islamistů.

- V tomto bodě bych rád porovnal názory z roku 2006 a názory z let 2007 a 2008 a zdůraznil některé totožné a odlišné prvky:
 - 1) Obecně se dá konstatovat, že zatímco v názorech z roku 2006 se projevovala částečně bojovná nálada a neochota smířit se se situací, v pozdějších názorech je vidět spíše rezignaci a skepsi k budoucímu vývoji. Jedná se o druh společenské deprese, který je příznačný pro oblasti s neperspektivní politickou situací.
 - 2) V otázkách týkajících se zahraniční politiky se velké množství respondentů odvrátilo od Spojených států, což je přímý důsledek průběhu Letní války. Oproti prvnímu průzkumu se také jako politický partner častěji objevovala Francie. Nepopularita Izraele je poměrně konstantním jevem stejně jako rozporuplné názory na syrskou politiku.
 - 3) Pokud se týká názoru na terorismus, žádné výrazné změny v odpovědích jsem nezaznamenal. Terorismus je vnímán jako negativní jev, který by ale podle názoru

mnoha respondentů neměl sloužit jako laciná záminka k různým vojenským operacím západních států.

- 4) Poměrně znatelně se proměnil názor některých respondentů na palestinskou otázku. Mnoho lidí bylo zaskočeno nečekaným výbuchem násilí v uprchlickém táboře Nahr Barid, což mělo negativní vliv na vnímání palestinských uprchlíků v Libanonu. Na druhé straně si mnoho respondentů uvědomuje fakt, že vyřešením palestinské otázky v Izraeli by se vyřešil i problém palestinských uprchlíků.
- V tomto bodě bych rád shrnul několik zajímavostí a paradoxů, které se mezi názory objevily. Za zajímavý fakt považuji to, že většina Libanonců měla velice kritický postoj k arabským přistěhovalcům žijícím v Evropě. Odsuzovali samozřejmě pouze ty, kteří pácháním výtržností dělají Arabům ve světě špatné jméno. Proti takovému chování se postavili i Libanonci žijící v zahraničí, kteří poukazovali na to, že přistěhovalce nikdo nenutil odcházet z domova, kde by mohli žít podle svých zvyků.

Za zajímavé považuji také to, že během válečných dnů se kritika, která směřovala proti Hizballáhu, přesunula proti Izraeli. Zdálo se, že během bojů byl celý národ názorově jednotný. O to překvapivější je fakt, že dnes je Libanon nejednotný jako nikdy dříve.

Je třeba také zmínit, že během války se mnoho křesťanů přidalo na stranu Hizballáhu, zatímco jeho největšími kritiky byli sunnitští muslimové. V některých názorech je tento fakt patrný. Potvrzuje se tím také tvrzení, že v současné době je Libanon vystaven spíše střetu sunnitů a šiitů než střetu křesťanů a muslimů. Právě tento druh střetu je podpořen evidentní rivalitou Saudské Arábie, což je sunnitská velmoc, a Íránu, což je naopak šiitská velmoc.

Na úplný závěr této práce bych rád připojil jedno přání. Přání Libanonu a Libanoncům, aby se politická krize vyřešila co nejrychleji a aby všichni Libanonci dokázali odolat politickým tlakům, které by jejich zemi uvrhly do další dlouhé války. Dovolil bych si uzavřít tuto práci rokem starým, ale stále platným citátem od Roberta Jarkovského, bývalého českého konzula v Damašku:

„Nebe nad Bejrútem počátkem tohoto týdne zahalila mračna černého kouře z hořících pneumatik a vraků aut. Nabízí se přirovnání o mraku, který se vznáší nad libanonskou společností a je snadné sklouznout ke zjednodušujícím černobílým formulacím o »hodné« prozápadní vládě a »zlé« proiránské a prosyrské opozici. Svět a to ani ten na Blízkém východě, není černobílý a podstata problému v Libanonu zdaleka tak jednoduchá není.“³⁷⁾

8 Anotace

Jedná se o politologicko-historickou práci, která se zabývá problematikou Libanonu, rozebírá jeho vnitropolitické, zahraničně-politické a náboženské poměry. Práce je rozdělena do tří částí. První část sumarizuje novodobé dějiny Libanonu a seznamuje čtenář s geograficko-ekonomickými souvislostmi. Druhá část se podrobně zabývá jednotlivými náboženstvími, rozebírá zvyky, dogmata a stručně popisuje jejich historii, následně pak vysvětluje úlohu jednotlivých náboženství v rámci Libanonu. Třetí část nahlíží na Libanonu v zahraničně-politických souvislostech a rozebírá vztahy Libanonu a jeho sousedů. Tato teoretická analýza je doplněna názory Libanonců, které byly pořízeny ve dvou vlnách v létě 2006 a na přelomu let 2007 a 2008.

Z pořízených informací vyplývá poměrně souvislá analýza názorového rozvrstvení libanonské společnosti. Vyčnívají některé ojedinělé a zajímavé názory.

9 Poznámky

¹⁾ Wikipedia: elektronická encyklopedie, *Lebanese civil war*. Kapitola [May 17 Agreement](#).

Dostupná z URL http://en.wikipedia.org/wiki/Lebanese_Civil_War.

²⁾ Viz. <http://www.rhariri.com/PMMessage.aspx>.

³⁾ Projev Hassana Nasralláha v libanonské televizi LBC z 24. července 2006.

⁴⁾ FINGERLAND Jan. Anatomie jednoho spojenectví. *Lidové noviny*, 26. srpna 2006.

⁵⁾⁻²⁹⁾ Názory Libanonců, viz. Prameny

³⁰⁾ ŽANTOVSKÝ, M. *Střízlivé proroctví Samuela Huntingtona*. Předmluva k *Střetu civilizací*.

³¹⁾⁻³⁶⁾ Názory Libanonců, viz. Prameny

³⁷⁾ JARKOVSKÝ, R. *Nebe nad Bejrútem*. Britské listy, internetový deník.

Dostupný z URL <http://www.blisty.cz/art/32569.html>.

10 Seznam použitých pramenů a literatury

10.1 Prameny

Za prameny považuji jednotlivé názory Libanonců. Následující seznam shrnuje věk, povolání a náboženské vyznání respondentů. Označuje také období, kdy byl názor pořízen.

- 5) SHAIA P., 85 let, duchovní, drúz. Přelom 2007/2008
- 6) HAMMOUD H., 42 let, šíitský muslim, nezaměstnaný. Přelom 2007/2008
- 7) HAMMOUD H., 42 let, šíitský muslim, nezaměstnaný. Přelom 2007/2008
- 8) HANNA E., 54 let, křesťan, politolog. Přelom 2007/2008
- 9) MANOUR E., 41 let, křesťan, stavební inženýr. Přelom 2007/2008
- 10) MAQDAD K., 38 let, křesťan, prodavač. Přelom 2007/2008
- 11) AL-AHMADIEH A., 50 let, drúz, letecký inženýr. Přelom 2007/2008
- 12) AL-AHMADIEH B., 22 let, drúz, student. Přelom 2007/2008
- 13) MANSOURI H., 34 let, šíitský muslim, rybář. Přelom 2007/2008
- 14) ILLÁL M., 49 let, šíitský muslim, zvěrolékař. Přelom 2007/2008
- 15) MASRI N., 32 let, sunnitský muslim, lékař. Přelom 2007/2008
- 16) NASHID N., 27 let, sunnitský muslim, úředník. Přelom 2007/2008
- 17) RAGHEB F., 44 let, drúz, podnikatel. Léto 2006
- 18) AL-AHMADIEH A., 50 let, drúz, letecký inženýr. Léto 2006
- 19) AL-AHMADIEH L., 48 let, drúz, žena v domácnosti. Léto 2006
- 20) MANAR M., 33 let, šíitský muslim, dělník. Léto 2006
- 21) MANSOUR R., 18 let, křesťan, student. Léto 2006
- 22) HAMMID A., 31 let, sunnitský muslim, zvěrolékař. Léto 2006
- 23) BAJRI M., 59 let, křesťan, duchovní. Léto 2006
- 24) BAJIN N., 29 let, šíitský muslim, úředník. Přelom 2007/2008
- 25) ANJAR T., 30 let, drúz, úředník. Přelom 2007/2008
- 26) AL-AHMADIEH Z., 47 let, drúz, nemocniční zřízenec. Přelom 2007/2008
- 27) SAFAR K., 38 let, šíitský muslim, stavbyvedoucí. Přelom 2007/2008
- 28) AL-RAJNI S., 55 let, drúz, politik. Přelom 2007/2008
- 29) RAWAD N., 21 let, sunnitský muslim, student
- 31) Respondent, který si nepřál být jmenován. Léto 2006
- 32) ANJAR M., 35 let, křesťan, učitel. Léto 2006
- 33) AL-AHMADIEH N., 59 let, drúz, úředník. Léto 2006
- 34) SAWACH N., 39 let, sunnitský muslim, zdravotní sestra. Přelom 2007/2008

35) SAWACH N., 47 let, sunnitský muslim, lékař. Přelom 2007/2008

36) AL-AHMADIEH R., 23 let, drúz, student. Přelom 2007/2008

10.2 Použitá literatura

10.2.1 Knižní publikace

CLARKE AC. *Strategie války proti terorismu*. 1.vyd. Praha: Alfa Publishing, 2005.

ISBN 80-86851-14-1

ČEJKA M. *Izrael a Palestina*. 1.vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005.

ISBN 80-903333-9-7

HUNTINGTON SP. *Střet civilizací*. 1.vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001.

ISBN 80-86182-49-5

KROPÁČEK L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. 1.vyd. Praha: Vyšehrad, 1999.

ISBN 80-7021-298-5

FUKUYAMA F. *Konec dějin*. 1.vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002.

ISBN 80-86182-27-4

BLANFORD N. *Killing Mr. Lebanon: The Assassination of Rafik Hariri and its Impact on the Middle East*. 1.vyd. New York: I.B. TAURIS.

ISBN 978-1-84511-202-8

10.2.2 Internetové adresy

<http://muslimskelisty.cz>

<http://lexicorient.com>

www.blisty.cz

www.globalsecurity.org

www.jewishagency.org

www.onwar.com

www.rhariri.com

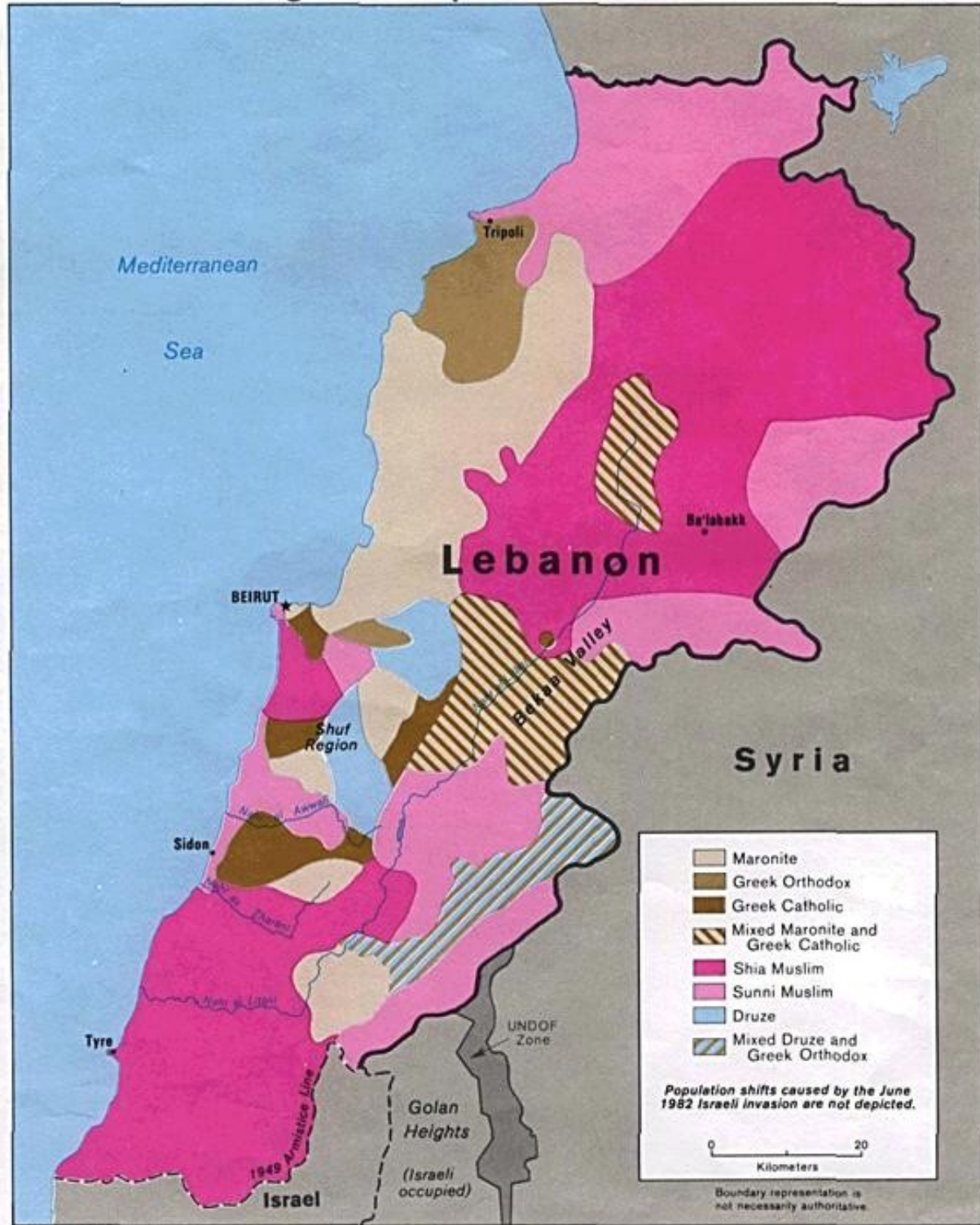
www.un.org

www.wikipedia.org

11 Přílohy

- Příloha č. 1 – mapa Libanonu podle náboženství

Distribution of Religious Groups

700780 12-83

- Příloha č.2 – tabulka počtu křesel v libanonském parlamentu

Náboženství	Před Táífskou dohodou	Po Táífské dohodě
Maronitští křesťané	30	34
Řecká ortodoxní církev	11	14
Řecká katolická církev	6	8
Arménská ortodoxní církev	4	5
Arménská katolická církev	1	1
Protestanti	1	1
Ostatní křesťané	1	1
Celkem křesťanů	54	64
Sunnité	20	27
Šiité	19	27
Drúzové	6	8
Alawité	0	2
Celkem muslimů	45	64
Celkem	99	128

- Příloha č.3 – Drúzský muž

